

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

VZESTUP ISLÁMSKÉHO FINANČNICTVÍ

Bakalářská práce

Autor: Zdeňka Fojtíková

Vedoucí práce: Ing. Jiří Klvač, CSc.

Olomouc 2014

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2013/2014

Studijní program: Filologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Angličtina se zaměřením na aplikovanou ekonomii
(APLEKA)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
FOJTÍKOVÁ Zdeňka	Lukavice 35, Lukavice	F11556

TÉMA ČESKY:

Vzestup islámského finančnictví

NÁZEV ANGLICKY:

The upswing of the islamic finance

VEDOUcí PRÁCE:

Ing. Jiří Klvač, CSc. - KAE

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Osnova práce:

Úvod

Vysvětlení pojmů

Vlastní práce

1) Historie islámského finančnictví

2) Podstata islámského finančnictví

3) Důvody vzestupu islámského finančnictví

4) Předpokládaný další vývoj

Závěr

Seznam použitých pramenů a literatury

Seznam příloh

Předpokládaná délka práce: 40 stran

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

Iqbal, Munawar: Islamic banking and finance: current development in theory and practice. Leicester : The Islamic Foundation, 2001.

Kettel, Brian: Introduction to Islamic Banking and Finance. Chichester: Wiley, 2011.

Kettel, Brian: Islamic finance in a nutshell: a guide for non-specialists. Chichester: Wiley, 2010.

Maitah, Mansoor: Politická a ekonomická kultura islámu na Blízkém východě. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010.

Maitah, Mansoor: Zvláštnosti makroekonomické politiky zemí Blízkého východu. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010.

Weberová Babulíková, Gabriela: Islámská ekonomie a bankovníctví. Brandýs nad Labem: Dar Ibn Rushd, 2001.

Podpis studenta:

Fojtíková

Datum: 17.4.2013

Podpis vedoucího práce:

[Signature]

Datum: 17.04.2012

Místopřísežně prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci na téma „Vzestup islámského finančnictví“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce Ing. Jiřího Klvače, CSc. a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne.

Podpis

Děkuji Ing. Jiřímu Klvačovi, CSc. za vedení této mé práce a za cenné rady při jejím zpracování, dále své rodině a příteli, kteří mi byli v době jejího vzniku obrovskou oporou, a také všem respondentům, kteří se zapojili do mého výzkumu.

Obsah

Úvod.....	8
1 Historie islámského finančnictví	12
1.1 Počátky finančnictví jako takového	12
1.2 Další vývoj konvenčního finančnictví	12
1.3 Další vývoj islámského finančnictví	15
1.4 Současný stav islámského finančnictví	22
2 Podstata islámského finančnictví	24
2.1 Šaría v ekonomice	24
2.2 Islámské principy v ekonomice.....	25
2.2.1 Zakát.....	25
2.2.2 Ribá	25
2.2.3 Gharar	26
2.2.4 Maisir.....	26
2.3 Aplikace islámských principů v praxi.....	26
2.3.1 Mudáraba, mušáraka a další způsoby financování	26
2.3.2 Qard hasan.....	28
2.3.3 Wadia.....	28
2.3.4 Islámské fondy	28
2.3.5 Sukuk.....	28
2.3.6 Takaful.....	29
2.4 Bankovníctví	29
2.4.1 Šariátský výbor.....	29
2.4.2 Vztahy mezi konvenčními a islámskými bankami.....	30
2.4.3 Vztahy k centrálním bankám.....	30

2.5	Islámské finanční nástroje.....	31
2.5.1	Nástroje založené na majetkové účasti.....	31
2.5.2	Nástroje založené na aktivech.....	32
2.5.3	Nástroje financování obchodu.....	32
2.6	Islámské investiční trhy.....	33
2.6.1	Historie islámských investičních trhů	33
2.6.2	Dluhopisy	33
2.6.3	Akcie	34
2.6.4	Směnky a šeky.....	35
2.6.5	Deriváty.....	35
2.6.6	Islámské burzy.....	35
3	Důvody vzestupu islámského finančnictví.....	36
3.1	Dostatek muslimské klientely	36
3.2	Inovace	36
3.3	Ekonomická krize.....	37
3.4	Bohatství muslimů	37
3.5	Vznik organizací zabývajících se podporou islámského finančnictví ..	38
3.6	Jistoty	39
3.7	Společenská prospěšnost.....	40
3.8	Shrnutí.....	40
4	Předpokládaný další vývoj	42
4.1	Očekávané trendy.....	42
4.2	Možné komplikace	44
4.3	Očekávaný vývoj v ČR	47
	Závěr	51
	Summary	53
	Použitá literatura a další zdroje.....	54

Literatura.....	54
Internetové zdroje	55
Seznam zkratk	58
Seznam obrázků, grafů a schémat.....	59
Seznam příloh	60
Přílohy.....	61

Úvod

Rok 2007 s sebou přinesl první projevy zatím poslední velké světové finanční krize. Tou dobou se projevovala teprve jako hypoteční krize, a to konkrétně ve Spojených státech amerických. Během následujícího roku se postupně rozšířila i do dalších odvětví a hlavně do celého světa. Zvláštním případem se ovšem ukázal být muslimský svět, který oproti ostatním částem světa ovlivnila podstatně méně. Naopak, islámské finančnictví se zdá být na vzestupu a rychle se šířit do celého světa. Jak je to možné? Co stojí za tímto rozmachem?

Ze všeho nejdřív je potřeba si uvědomit rozdílné vnímání ekonomiky jednotlivými společnostmi. V muslimských zemích je pevně a neoddělitelně spjata s náboženstvím. Pro účely této mé práce je nesmírně důležité znát, a hlavně přijmout, myšlenku, že islám není pouze víra v Alláha, že je to životní styl ovlivňující všechny oblasti lidského života, včetně financí. Vytváří tak protipól tzv. euroamerické civilizaci, v níž jsou náboženství a ostatní odvětví lidské činnosti odděleny. Ekonomické teorie pak v euroamerickém prostředí vznikají nezávisle na křesťanství, někdy dokonce v přímém rozporu s ním. Což by bylo podle islámu, potažmo koránu, nepřijatelné.

Základním pilířem nejen ekonomiky se tak díky koránu stává spravedlnost a solidarita s potřebnými. Islám nestojí na rovnostářství, ale na tom, že každý by měl pomáhat těm méně majetným nebo úplně nemajetným. A stejně jako svatá kniha muslimů nařizuje poskytovat almužnu, tak zakazuje úrok a z něho vycházející obohacování se na úkor potřebných.

Z mého evropského pohledu není úplně dobře představitelné, jak může takováto životní filozofie fungovat a, obzvláště v čase krize, se vyvíjet směrem vzhůru a dokonce se prosazovat na evropském i americkém trhu. Objevení a prozkoumání důvodů, které k tomuto vedly, jsem si zvolila za jeden z cílů této své práce.

Moje výchozí hypotéza souvisí s důvodem, proč jsem si toto téma vůbec zvolila. Poprvé jsem se s tímto tématem setkala ve zpravodajství České televize zhruba před dvěma lety¹, kdy Evropská unie jednala o tom, jestli banky řídicí se islámským právem šaría na své území vůbec vpustit, jestli budou schopny přizpůsobit svá odlišná pravidla

¹ KET. Brusel láká islámské banky, potřebuje kapitál. *Česká televize* [online]. 2012-12-08 ©2014 [cit. 2014-02-09]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/209016-brusel-laka-islamske-banky-potrebuje-kapital/>

evropskému bankovnímu dohledu. Tehdy jsem se začala o toto téma více zajímat. Později (v listopadu 2013) se pak rozhodlo o vzniku první čistě islámské banky na evropském území. Dle mého názoru Evropská unie vidí, jak dobře islámské banky působí na svém území a jejich odnože na trzích evropských a amerických, že doufá, že čistě evropská banka na těchto principech by mohla postavit na nohy ne zrovna dobře prosperující evropský finanční trh. Moje hypotéza tedy zní, že hlavním stimulem rozmachu islámského finančnictví je úspěšnost tohoto přístupu na domácí půdě, tedy v muslimských zemích, obzvláště zesílený světovou finanční krizí.

Právě změna přístupu k islámskému finančnictví související s ekonomickou krizí bude v mé práci jedním z momentů, od kterého se budu odrážet časově. Samozřejmě, tento způsob řízení financí existoval již mnohem dříve, jak ukáží v kapitole věnované jeho historii. Ovšem v souladu s tématem, které jsem si pro svoji práci zvolila, bych chtěla prozkoumat hlavně boom, který zažívá islámské finančnictví především díky globalizaci přibližně od sedmdesátých let dvacátého století a který tato krize ještě posílila.

Ve své práci se nehodlám zabývat islámem jako takovým, chci se soustředit pouze na jeho ekonomické a finanční aspekty, přesto bude pro některá fakta nutné uvádět kulturní souvislosti. Mým cílem není podat vyčerpávající informace o islámském finančnictví, ale spíše poukázat na odlišnosti od toho konvenčního, ze kterých může vyplývat jeho prudký rozmach.

Při své práci musím vycházet z faktu, že mnou zvolené téma není v našich podmínkách příliš prozkoumané. V rámci České republiky jsem narazila na jedinou autorku, která by byla vyloženě odborníkem na islámské finančnictví. Tou autorkou je JUDr. Ivana Hrdličková, PhD., soudkyně a právní expert spolupracující i s Radou Evropy. Její práce *Islámské finance jako alternativa* je nejnověji vydanou prací na toto téma v České republice (2013) a obsahuje tudíž nejaktuálnější informace o tomto tématu.

Tímto odvětvím se zabývá také Gabriela Weberová Babulíková, na jejíž práci jsem se rozhodla zakládat použitou terminologii při překladu ostatních zdrojů. Ovšem i ta je odbornicí přes islám jako takový, bez specializace na pouze jedno jeho konkrétní odvětví.

Mansoor Maitah, z jehož prací budu rovněž čerpat, se naproti tomu zabývá trhy arabských zemí jako takových, nespécializuje se vyloženě na islámské finančnictví jako způsob jejich řízení. Přesto mu věnuje značnou část svých prací a myslím si, že bude

značným přínosem pro tuto moji bakalářskou práci, i kvůli srovnání s tradičním typem bankovníctví, který v těchto zemích nalezneme také. Nejnovější práce obou těchto autorů se však datují přibližně do roku 2010, z čehož vyplývá, že termíny používané nověji, pokud nemají obecně přijímaný český ekvivalent nebo pokud je ve svých pracích neuvádí ani Judr. Ivana Hrdličková, PhD., budu překládat podle vlastního uvážení.

Jako další základní zdroj jsem si zvolila publikaci *Islamic Finance for Dummies* od Faleela Jamaldeena, a to z toho důvodu, že je určena pro naprosté laiky v oboru islámského finančnictví a je možno podle její struktury určit, která odvětví jsou z tohoto pohledu v tomto oboru směrodatná a měla bych se jimi tedy ve své práci zabývat.

Mezi dalšími zdroji, které budu používat, bych zdůraznila ještě publikaci *Šaría – úvod do islámského práva* od Jana Potměšila, a to jako základnu pro informace týkající se právního zázemí, které je pro toto téma nesmírně důležité.

Svoji práci jsem se rozhodla rozčlenit na čtyři kapitoly, z nichž první dvě bych ráda věnovala teoretické části věci. V první kapitole se budu zabývat historickým vývojem finančnictví se zvláštním zaměřením na jeho islámskou větev. V druhé kapitole se pak budu věnovat teoretickému popisu podstaty a fungování islámského finančnictví a rozdílům odlišujícím jej od toho konvenčního, což je, jak jsem již zmínila, jedním z mých cílů. Další dvě kapitoly pak budou více prakticky zaměřené. Soustředím se zde na řešení výše uvedeného hlavního cíle práce, tedy rozbor důvodů vzestupu islámského finančnictví. Ve čtvrté kapitole pak představím předpokládaný další vývoj tohoto odvětví. Oboje bude podpořeno konkrétními příklady.

V této práci budu používat hlavně metody analýzy a syntézy, kdy analýza bude aplikována na jednotlivé principy a odlišnosti od finančnictví konvenčního a následnou syntézou pak dosáhnu definice toho, co je mým cílem, tudíž důvodů vzestupu tohoto systému. V této fázi hodlám též využít metody indukce, kdy obecné důvody budou vyvozeny na základě konkrétních jevů. Zejména v kapitole druhé budu též využívat metody srovnávací.

Kvůli tomuto rozčlenění jsem se rozhodla použít pro účely vytvoření této práce dva různé přístupy. K teoretické části budu používat hlavně tištěnou literaturu uvedenou v seznamu zdrojů, přičemž mým cílem je uvést čtenáře do problematiky co nejobecněji a zároveň srozumitelně. Praktická část bude založena spíše na elektronických zdrojích, a to hlavně z toho důvodu, že obsahují mnohem čerstvější informace, což je pro tuto moji

práci klíčový faktor. V praktické části bude obsažen také průzkum toho, jak na vzestup islámského finančnictví reaguje česká společnost.

1 Historie islámského finančnictví

V této kapitole bych ráda shrnula vývoj finančnictví jako takového, od jeho samotného vzniku až po vydělení jeho konvenční a islámské větve. Konvenční větví se v této práci hodlám zabývat jen velmi málo a s účelem hlavně srovnávacím, proto bych se soustředila obzvláště na historii větve islámské, od jejích počátků až do dnešní doby.

1.1 Počátky finančnictví jako takového

První dochované zmínky o bankovních a jiných finančních činnostech se objevují už v antice, konkrétně na území Řecka a Římského impéria. V oblasti, ve které dnes dominuje islám, se první banka, známá jako Igibi, objevila v šestém století před naším letopočtem². Zpočátku byly tyto služby neoddelitelně spjaty s obchodem, obzvláště mezinárodním. Týkaly se především úvěrů a směnárenských činností. Vznikla také možnost prvních bezhotovostních plateb, konkrétně v islámském světě je první taková platba doložena už v desátém století. Jednalo se o platbu směnkou. Na podobném principu fungovaly všechny bezhotovostní operace v té době.

První bankovní společnosti vznikaly na území dnešní Itálie v období 12.-13. století. Fungovaly na podobné myšlence jako islámská mudáraba, tedy na základě společné investice a následné dělby výnosů. Téměř stejně vypadaly vztahy v rámci bank, tedy mezi jejich ústředími a jednotlivými pobočkami. Tyto situace se v evropském prostředí označovaly jako commenda a fungovaly až do 15. století, kdy byly zakázány jak křesťanskou církví, tak židovskou³. Židé ovšem neměli úplný zákaz půjčovat na úrok jako křesťané, mnoho křesťanů se proto s nimi za účelem zisku spolčovalo.

Změna přišla do evropského prostředí až v šestnáctém století. Jejím původcem byl vznik protestantského hnutí. To zakazovalo jenom ty úvěry, které byly poskytnuty za nepřiměřený úrok (50 % a více), úrok pohybující se mezi 5 a 8 % byl považován za normální.

1.2 Další vývoj konvenčního finančnictví

Komplexnější finanční instituce mezinárodního významu se Evropě začaly objevovat spolu s prvními zámořskými objevy a potřebou více finančních služeb

² Weberová Babulíková, str. 13

³ Stejná omezení tehdy platila pro všechna náboženství, lichva byla posuzována za špatnou obecně.

současně. Velký význam měla například Amsterdamská banka⁴, jejíž nejdůležitější funkce spočívala v regulaci množství cenných kovů na mezinárodních trzích.

Začaly se vyvíjet rovněž první centrální banky. Díky první z nich, Bank of England, vznikl tzv. zlatý standard. Neomezená směnitelnost bankovek za zlato platila v Británii až do roku 1914. Později, po druhé světové válce, se část evropských zemí dohodla na směnitelnosti své měny za zlato, avšak pouze v mezinárodních platbách⁵.

V průběhu posledních dvou století se objevují zejména trendy snižující počty bank, ať už se jedná o fúze, cross-selling nebo přesun některých produktů ze sektoru bankovního do oblastí jiných, například pojišťovnictví. Projevuje se ale i rychlý vývoj technologií, v poslední době jde zejména o vznik bezhotovostních peněz, internetového popřípadě mobilního bankovníctví nebo e-commerce.

Významnou roli ve vývoji hrály a hrají také ekonomické krize. Ta zatím nejvýznamnější z nich se odehrála začátkem 30. let 20. století. Ekonomové se shodují, že tehdejší hospodářská recese byla ještě posílena bankovní krizí a v důsledku toho vznikla situace, kterou dnes nazýváme Velkou hospodářskou krizí. V návaznosti právě na tuto krizi bankovního sektoru vznikl v roce 1933 tzv. Glass-Steagallův zákon dělící banky na obchodní a investiční, kdy prvně zmíněné vklady přijímat mohly a ty druhé ne. Z toho také vyplývala mnohem přísnější pravidla obchodních bank, například nutnost pojištění vkladů nebo omezení podstupovaných rizik. Tento systém fungoval s menšími výkyvy⁶ až do nedávné velké krize⁷.

Tato krize se projevila na přelomu let 2007 a 2008, kdy se zhroutil systém cenných papírů s periodicky stanovovaným úrokem. Problém se objevil hlavně u institucí tzv. stínového bankovníctví, tedy tzv. nebankovních bank, které nepodléhaly takové kontrole⁸. Následovala krize hypoteční, vycházející z toho, že zákon nutil banky poskytovat úvěry příslušníkům menšin, kteří je ale nedokázali splácet. V kombinaci se snížením úrokových sazeb (viz Obrázek 1) vznikla tzv. realitní bublina⁹. Podle levice

⁴ Byla založena v roce 1609, do roku 1683 však nesloužila jako kreditní banka, proto nemůže být považována za první centrální banku v dnešním slova smyslu.

⁵ Weberová Babulíková, str. 53

⁶ Měněny například recese následující energetické krize v 70. letech nebo hromadný úpadek spořitelny v 80. letech 20. století a následná recese z let 1990-1991.

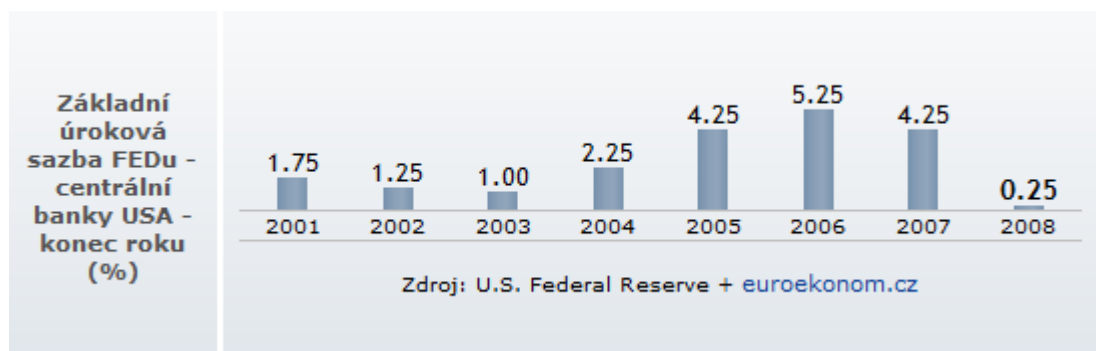
⁷ Krugman, str. 140

⁸ Krugman, str. 143

⁹ ZEMÁNEK, Josef. Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky (2. díl). *Euroekonom.cz* [online]. 2008-03-10 ©2014 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky2>

nese vinu za tuto krizi také zrušení Glass-Steagallova zákona v roce 1999, přestože rizikům se bankovní instituce i po tomto zrušení vystavovaly méně než nebankovní instituce¹⁰. Následná deregulace vedla namísto zlepšení situace k jejímu zásadnímu zhoršení, ke kterému přispěly i další změny prováděné Federálním rezervním systémem, v čele s jeho předsedou guvernérů Alanem Greenspanem. Jeho kroky byly často kontroverzní, přesto ve své době fungovaly a on ve své funkci vydržel osmnáct let, až do roku 2006. Z těch rozporuplnějších mohu zmínit například sedm zvýšení úrokové míry během jediného roku v roce 2000 nebo zásadní odmítní regulace trhů s deriváty. Ale na druhou stranu to byl on, kdo řešil následky splasknutí ekonomické bubliny v 90. letech a díky jehož zásahu byla následná recese mělčí a kratší než se očekávalo. Přesto byl jedním z těch, kdo už v roce 2008 poukazovali na to, že tato krize bude nejničivější od konce druhé světové války. Ještě v tom samém roce pak přiznal částečnou změnu názoru na regulaci¹¹.

Obrázek 1- Vývoj úrokových sazeb za hypoteční krize

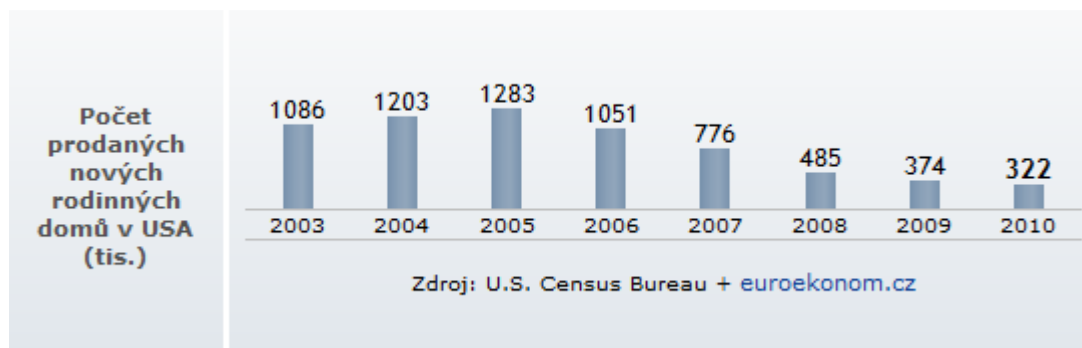

ZEMÁNEK, Josef. Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky (2. díl). *Euroekonom.cz* [online]. 2008-03-10 ©2014 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky2>

¹⁰ Krugman, str. 145

¹¹ LANMAN, Scott a Steve MATTHEWS. Greenspan Concedes to 'Flaw' in His Market Ideology. *Bloomberg.com* [online]. 2008-10-23 ©2014 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=ah5qh9Up4rIg>

Obrázek 2- Vývoj počtu prodaných domů za hypoteční krize – splasknutí realitní bubliny

ZEMÁNEK, Josef. Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky (2. díl). *Euroekonom.cz* [online]. 2008-03-10 ©2014 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky2>

Rok 2007 přinesl splasknutí realitní bubliny (viz Obrázek 2), což jenom urychlilo vznikající krizi. Nastaly problémy na trzích s cennými papíry. Ztráty vyvolané substandardními půjčkami vyvolaly nedůvěru v systém stínového bankovníctví a jeho následný kolaps. Pak, v říjnu 2008, zkolaboval i do té doby fungující systém spotřebitelských úvěrů¹².

Do čela Federálního rezervního systému, období naší centrální banky, se naštěstí v roce 2006 dostal Ben Bernanke, odborník na hospodářské krize. Nebýt jeho, americká, a následně i světová, ekonomika by byly dopadly ještě mnohem hůře. Podle Krugmana (str. 153) nezapůsobila jeho opatření ještě pozitivněji z toho důvodu, že ohnisko krize neleželo v bankovním systému, ale v tom nebankovním.

Z této krize se svět vzpamatovává jen velmi pomalu.

1.3 Další vývoj islámského finančníctví

Za zlatý věk islámského finančníctví můžeme považovat dobu mezi šestým až dvanáctým stoletím našeho letopočtu, tedy od jeho vzniku po první úpadek. Podle legend se měl na prvních operacích na principu mudáraby podílet i sám prorok Mohamed, s nímž přispívali do společné investice jeho žena a další rodinní příslušníci. Jeho nástupci, kalifové Umar a Uthman, zřídili na principu mudáraby první fond pro sirotky¹³.

¹² Krugman, str. 152

¹³ Jamaldeen, str. 45

Přibližně v sedmém století zavedli muslimští obchodníci finanční nástroj zvaný sukk¹⁴, jež byl předchůdcem dnešních dluhopisů. V té samé době zaváděla první města finanční operace na neúrokové bázi, tomuto systému se říkalo diwan al-jahabidhah.

V období středověku se v islámském světě uplatňovali ve finančním sektoru nejen muslimové, ale velkou část trhu s penězi zabírali také židé a křesťané. Oblíbenými nástroji té doby byly mudáraba a suftádža. Suftádža, neboli směnky, se užívaly jako platidlo, ale i jako forma úplatku nebo způsob platby daní¹⁵. Jejich oblíbenost vyplývala z toho, že splňovaly pravidla stanovená koránem a zároveň na ně byli lidé zvyklí už z předislámského období.

V jedenáctém století se mudáraba dostala i do evropského prostředí, kde sice neměla náboženské základy, zato byla výhodná ekonomicky. Evropané, neomezováni koránem, si mohli do spolku vzít neomezený počet partnerů, zatímco muslimové měli svým náboženstvím nakázáno mít takových partnerů co nejméně. Rozmach islámského finančnictví se zastavil až v třináctém století, a to zejména kvůli velkým politickým změnám, které v té době v Evropě probíhaly. Mnoho islámských finančních institucí se změnilo na obyčejné směnárny. Islámské principy ve finančním sektoru byly nadlouho staženy z centra pozornosti, a to i v zemích muslimských, kde pomalu převzaly moc instituce evropského typu. To bylo dáno především kolonizací do té doby muslimských zemí Evropy.

Oproti Evropě začaly banky jako takové vznikat na islámském území mnohem později, až v 19. století a zejména díky tomu, že evropské banky expandovaly na východ. Jejich klienty byli většinou příslušníci jiných náboženství než islámu nebo muslimové, kteří se koránem neřídili přísně. První takovou bankou se v roce 1855 stala Egyptská banka, v následujícím roce vznikla Osmanská banka a v roce 1864 pak Anglo-egyptská banka. Teprve později začínaly vznikat banky přímo místní, jejichž zisky byly investovány přímo v domovských zemích. Příkladem takovéto banky byla například Ziraat bankasi, Zemědělská banka, v tehdejší Osmanské říši, která funguje dodnes¹⁶. Na evropském základě stály i tehdejší burzy a pojišťovny. Před první světovou válkou se

¹⁴ V množném čísle se používá název „sukuk“.

¹⁵ Weberová Babulíková, str. 54

¹⁶ V daném období sídlila v Istanbulu, dnes její sídlo najdeme v Ankaře. ZIRAAT BANKASI. *Ziraat Bankasi* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupný z: ziraat.com.tr/en

rozvinula hustá bankovní síť také v Egyptě, Alžírsku, Tunisku, Iránu, Iráku nebo Libanonu.

Během dalších dvou desetiletí vznikaly banky především soukromé, vytvořené za účelem rozvoje národního průmyslu. Jejich primární činností bylo poskytování střednědobých a dlouhodobých úvěrů. Příkladem těchto bank byly například Egyptská banka (Bank Misr), Banka práce (Iši Bankasi), Sumerská (Sumer Bankasi) nebo Chetitská (Hitti Bankasi). Na území Palestiny stejný účel plnila židovská Průmyslová a finanční korporace Palestiny¹⁷.

Právě obrovský rozmach bank evropského typu vyvolal v islámských zemích velké debaty na téma slučitelnosti takových bank s vírou. První zemí, která se snažila prosadit opatření proti úroku přímo do své ústavy, byl Pákistán. Tento návrh sice neprošel, nicméně díky tomuto přístupu se stal Pákistán první zemí, kde vznikla banka založená na islámských principech. Jednalo se o malou banku venkovského charakteru, zaměřenou na bezúročné půjčky místním statkářům. Nebyla si však schopna zajistit dostatek kapitálu ani dál se rozvíjet, proto na začátku šedesátých let svou činnost ukončila.

Jako další se o vytvoření finanční instituce založené na islámském principu pokusil Egypt, a to v roce 1963. Spořitelna Mit Ghamr¹⁸ poskytovala primárně půjčky na záležitosti prospěšné společnosti. Jednalo se zejména o půjčky krátkodobé a střednědobé. Tato spořitelna vystavěla své postavení zejména na personálu, který byl tvořen zároveň odborníky v oblasti financí a věřícími muslimy. Její fungování stálo na kombinaci muslimských principů a zásad fungování konvenční německé banky. Mit Ghamr ovšem neustála pokusy o expanzi a v roce 1972 musela být převzata Násirovou sociální bankou. Tato banka obnovila v Egyptském prostředí princip zakátu¹⁹.

Ve stejném roce vznikla také malajsijská organizace na podporu poutníků, kteří vykonávali povinnou pouť do Mekky, dnes známá jako Lembaga Tabung Haji. Stála samozřejmě plně na islámských principech a, i když to nebyla banka v pravém slova smyslu, fungovala na podobných základech. Tato organizace funguje dodnes.

¹⁷ Weberová Babulíková, str. 56

¹⁸ V dalších zdrojích uváděna též jako Mit Shamr nebo Mitr Ghams.

¹⁹ Weberová Babulíková, str. 57-58

Dalším milníkem v historii islámského finančnictví byl vznik tzv. Organizace islámské konference (OIK)²⁰ v roce 1969, jejímiž cíli bylo chránit zájmy muslimů a pomáhat v jejich rozvoji. V současnosti se jedná o druhou největší mezinárodní organizaci²¹. Jejím hlavním ekonomickým cílem bylo zrušení ribá.

V sedmdesátých letech 20. století začala výraznější implementace principů islámu do finanční praxe. Umožnil to zejména prudký nárůst bohatství islámských zemí, vyvolaný prudkým zvýšením vývozu ropy. Hned na druhé konferenci OIK²² bylo navrženo vytvoření Mezinárodní islámské banky pro obchod a rozvoj a Federace islámských bank. Cílem návrhu bylo vytvořit systém, který by nestál na principu úroku, ale na finanční spoluúčasti a sdílení zisku. Navrhovaná islámská banka pak měla plnit tyto úkoly:

- *„financovat obchodní transakce mezi islámskými zeměmi*
- *financovat instituce zaměřené na rozvoj a investice jako své pobočky*
- *položít základy integrovaného islámského hospodářství realizací převodů, zúčtování a vyrovnání mezi ústředními islámských bank/centrálními islámskými bankami*
- *poskytovat dlouhodobé a krátkodobé půjčky pro komerční a rozvojové projekty centrálním bankám islámských zemí*
- *podporovat centrální banky islámských zemí v dosahování cílů v duchu požadavků islámu*
- *spravovat a používat fondy plynoucí ze zakátu*
- *spravovat likvidní přebytky centrálních bank islámských zemí“²³*

Další součástí návrhu se pak stal plán na vytvoření specializované instituce zabývající se investicemi v rámci islámských zemí. Poslední část návrhu zahrnovala

²⁰ Od roku 2011 existující pod názvem Organizace islámské spolupráce. ORGANISATION OF ISLAMIC COOPERATION. *Organisation of Islamic Cooperation* [online]. ©2013 [cit. 2014-03-08]. Dostupný z: www.oic-oci.org

²¹ První je Organizace spojených národů. U.S. DEPARTMENT OF STATE. Special Envoy to the Organization of the Islamic Conference (OIC). *State.gov* [online]. 2014-01-23 © 2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.state.gov/r/pa/ei/biog/140123.htm>

²² Prosinec 1970, Karáči, Pákistán

²³ Weberová Babulíková, str. 58 a 59

vytvoření Asociace islámských bank, která by pomáhala s jejich rozvojem a expanzí po světě. Na tomto základě vznikla v květnu roku 1974 Islámská rozvojová banka (Islamic Development Bank, IDB), fungovat začala ale až 20. října 1975. Jejimi zakládajícími členy se staly státy patřící do OIK. V současné době sdružuje IDB 56 zemí, z nichž nejvíce k jejímu fungování přispívají Saúdská Arábie, Libye a Irán²⁴.

O dva roky později, v srpnu 1977, vznikla Mezinárodní asociace islámských bank, jejímž hlavním programem je vytváření a podpora spolupráce mezi islámskými bankami, zabývá se taktéž odborným poradenstvím při jejich zakládání a vedení a dalším jejím důležitým úkolem je propagace islámských principů v ekonomice. Tato organizace otevřená, přijímá všechny veřejné i soukromé finanční instituce, které nepracují s ribá. Její sídlo nalezneme v Džiddě²⁵ v Saúdské Arábii.

V roce 1981 pak ve Švýcarsku vznikla instituce DMI Trust²⁶, rovněž pracující na islámských principech. Funguje dodnes, a to hned na čtyřech světových kontinentech²⁷. Tato instituce spravuje i Fajsalovu islámskou banku. Do roku 2002 byl totiž předsedou saúdský princ Mohammad bin Fajsal, jeden z největších současných arabských obchodníků a finančníků, který předsedal i Islámské rozvojové bance. Současným předsedou DMI Trust je Abdulkarim Khaled Yusuf Abdulla²⁸.

Dalšími významnými institucemi vzniklými v následujících letech byly například Mezinárodní institut islámského bankovníctví a ekonomiky (1982), Mezinárodní středisko pro výzkum islámské ekonomiky při univerzitě v Džiddě nebo Islámský institut pro výzkum a školení (1981), jež spadá pod Islámskou rozvojovou banku a jehož činnost se v současné době vyděluje do dvou divizí - Divize islámského bankovníctví a financí a Divize pro islámskou spolupráci a rozvoj²⁹.

²⁴ AWWAL THANI, Jumad. Islamic Development Bank Group In Brief. Islamic Development Bank [online]. April 2012 ©2012 [cit. 2014-04-03]. ISSN 1658-4449 Dostupné z: <http://www.isdb.org/irj/go/km/docs/documents/IDBDevelopments/Internet/English/IDB/CM/Publications/IDBGroupBrief2012.pdf>.

²⁵ Univerzita krále Abdulazíze v Džiddě.

²⁶ Celým názvem Dar al-Maal al-Islami Trust.

²⁷ Evropa, Asie, Afrika a Amerika.

²⁸ DMI TRUST. Dar Al-Maal Al-Islami Trust [online]. ©2014 [cit. 2014-02-24]. Dostupný z: www.dmitrust.com

²⁹ ISLAMIC RESEARCH & TRAINING INSTITUTE. About IRTI. Islamic Research & Training Institute [online]. 2011-05-08 ©2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.irti.org/irj/portal/anonymous?NavigationTarget=navurl://bed7884be7bf743a69b98f432d4b42a4>

Další významnou institucí fungující na islámských principech je Institut islámského bankovníctví a pojišťovnictví, díky kterému od roku 1991 vychází časopis Nový horizont (v originále New Horizon) specializující se na novinky ze světa islámského bankovníctví a finančnictví³⁰.

Co se týče finančních institucí přímo, vzniklo v této době mnoho jak komerčních bank (například Fajsalova islámská banka, Kuvajtský finanční dům, Bahrajnská islámská banka nebo Islámská mezinárodní banka pro investice a rozvoj), tak investičních společností a mezinárodní holdingové společnosti (například Islámský finanční dům nebo Islámská investiční společnost zálivu). Nejvíce finančních institucí vzniklo v letech 1983 a 1984, potom se jejich stavy začaly snižovat. Nejvíce institucí vzniklo z popudu soukromých osob, jen v Iráku a Pákistánu přišla s touto iniciativou vláda. Konkrétně v Pákistánu musí být od července roku 1985 všechny vklady přijímány na principu mudárary a ty už existující byly převedeny do této podoby. V Iránu toto platilo již od března téhož roku, legislativní úprava byla přijata k 1. 1. 1984. Úrok u aktiv se v tomto systému transformoval na ziskovou marži nebo minimální zaručený zisk a nesměl přesáhnout 8 %³¹.

V průběhu devadesátých let se výrazně projevoval trend islamizace bank evropského typu nacházejících se v islámských zemích. V dubnu 1999 vznikla v Abú Dhabí největší finanční instituce fungující na principech islámského bankovníctví, Abu Dhabi Islamic Bank. Jejím cílem bylo a je skloubit zásady islámu ve finančnictví s mezinárodními standardy.

V devadesátých letech se výrazněji projeví změny výše úrokových sazeb, které se objevily ve finančním systému konvenčním. Ačkoliv islámské principy nestojí vyloženě na úroku, odvozují od něj výše svých poplatků.

Na počátku nového milénia se začaly objevovat především tendence snažící se přilákat islámské investory do prostředí fungujícího na evropském typu finančnictví tak, že některé islámské principy implementují do konvenčního způsobu. Důvodem těchto snah je především množství muslimského kapitálu. První bankou evropského typu, která zřídila divizi islámského bankovníctví, byla Citibank. Byl to islámský investiční fond, a

³⁰ Od roku 2013 je časopis dostupný pouze digitálně, a to na adrese: http://www.islamic-banking.com/IIBI_magazine.aspx .

³¹ Weberová Babulíková, str. 63

jeho založení se datuje do roku 1997; ovšem spolupráce této banky s islámskými institucemi začala již mnohem dříve, v sedmdesátých letech 20. století. Nedlouho po Citibank zřídily své islámské pobočky také Banque National de Paris, Commerzbank nebo Deutsche Bank³².

Po roce 2000 začala rovněž vlna slučování islámských bank mezi sebou, případně s dalšími organizacemi, obzvláště pojišťovny³³. Začalo další šíření na západ. V roce 2004 vznikla ve Velké Británii první čistě islámská komerční banka mimo muslimské prostředí, Islamic Bank of Britain.

V roce 2008 však zabrzdila rozvoj světová finanční krize. Americká a evropská ekonomika upadly do nejhlubší recese od druhé světové války, což se přeneseně promítlo i do ekonomik islámského světa. Krize v Americe a v Evropě vedly k prudkému poklesu poptávaného množství ropy, což byl do té doby jeden z hlavních zdrojů příjmů islámských zemí. Dalšími kanály, prostřednictvím kterých docházelo k negativnímu vývoji islámských ekonomik, byly finanční trhy a investice do aktiv a cestovního ruchu. Islámské ekonomiky zachránil od pádu na úplné dno fakt, že už před krizí výrazně zaostávaly v integraci do globálních finančních trhů, tudíž neměly s propadajícími se ekonomikami Ameriky a Evropy příliš těsné vazby, které by je mohly negativně ovlivňovat.

V arabském světě se krize projevila zprostředkovaně, zmenšením do té doby rostoucí kupní síly velkých odběratelů ropy, což skrze sníženou poptávku vedlo k nebyvalému snížení jejích cen³⁴. Stejně tak dopadly trhy s nemovitostmi, které po prudkém poklesu po teroristických útocích v roce 2001 mezi lety 2004 až 2007 znovu získaly svoji sílu. Konec spekulací s nemovitostmi však vedl k neschopnosti splácet hypotéky a následným finančním problémům i těch největších bank. Kombinace těchto dvou faktorů vedla k obrovskému poklesu indexu akcií³⁵. Vzhledem k již zmíněné malé míře globalizace finančních trhů se pokles místní ekonomiky, potažmo hodnoty akcií, a neschopnost splácet bankám převážně regionální půjčky a hypotéky negativně projevil v solventnosti bank, zejména těch v zemích Zálivu³⁶. Do té doby strmě rostoucí trh

³² Weberová Babulíková, str. 65

³³ Takovéto chování doporučila v roce 2000 ve svém pětiletém plánu Islámská Banka v Abú Dhabí.

³⁴ Mezi červencem 2008 a únorem 2009 poklesla cena ropy o více než 70%, z původní 133 dolarů na 39 dolarů za barel. Mansoor, Zvláštnosti makroekonomické politiky zemí Blízkého východu, str. 142

³⁵ Mezi lednem 2008 a březnem 2009 činil tento pokles až 65%. Mansoor, Zvláštnosti makroekonomické politiky zemí Blízkého východu, str. 141

³⁶ Irán, Irák, Kuvajt, Bahrajn, Katar, Saúdská Arábie, Spojené arabské emiráty a Omán.

s realitami v Dubaji utrpěl v roce 2009 nebývalé ztráty. Stejně potíže měly i trhy s realitami jinde ve světě, což vyústilo v další problémy arabských ekonomik, které do nich v období zvýšených zisků z vývozu ropy investovalo ve velkém. Přepokládá se, že pokles mohl být až o 15 % z celkové hodnoty investic na zahraničních realitních trzích³⁷. Zásah vlád do ekonomiky byl nezbytný, obzvláště na trhu s realitami, stejně tak jako uplatnění taktiky větší opatrnosti při výběru vhodných investic. Vlády musely řešit i nárůst nezaměstnanosti.

I přes tyto problémy se ale arabská ekonomika nikdy nedostala do stádia úpadku. Na rozdíl od zemí propojených konvenční finanční sítí se ty islámské díky své separovanosti dočkaly spíše jen zpomalení růstu. Naopak, arabské země se dočkaly dokonce pozitivního jevu vyplývajícího z krize, a to snížení inflačních tlaků, které byly před krizí patrné zejména v zemích Zálivu.

1.4 Současný stav islámského finančnictví

Jakmile svět zpozoroval minimální dopady krize na islámský finanční sektor, začal se o tento způsob více zajímat. V současnosti probíhá velký rozmach islámských způsobů v ekonomice, a to zejména v Evropě a v Americe, které byly krizí postiženy nejvíce. Do šíření islámského typu bankovníctví v poslední době investuje i Evropská unie. Evropská unie dlouho rostoucí význam islámského bankovníctví přehlížela a služby, které poskytovaly ostatní banky speciálně muslimům, byly určeny pouze těm nejmovitějším. V listopadu 2013 však EU rozhodla o vzniku čistě islámské banky na svém území³⁸. Mělo by se tak stát na konci roku 2014 a sídlit by měla Eurisbank v Lucembursku, s pobočkami na území Francie, Německa, Belgie a Nizozemska. Založit ji hodlá skupina investorů z oblasti Perského zálivu, která již s lucemburskými finančníky spolupracuje delší dobu.

V současnosti je nejvyšší autoritou v oblasti islámského finančnictví Rada islámských finančních služeb. Byla založena v listopadu 2002³⁹ v Kuala Lumpur

³⁷ Mansoor, Zvláštnosti makroekonomické politiky zemí Blízkého východu, str. 143

³⁸ OBR. V eurozóně vznikne první islámská banka. Zn.: úroky zakázány. *Česká televize* [online]. 2013-11-26 ©1996-2014 [cit. 2014-02-09]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/252094-v-eurozone-vznikne-prvni-islamska-banka-zn-uroky-zakazany/>

³⁹ Fungovat začala ale až v březnu následujícího roku.

v Malajsii a jejím úkolem je udávat standardy a kontrolovat islámské finanční instituce. Dnes čítá 185 členů a operuje na území 45 jurisdikcí⁴⁰.

Od sedmdesátých let, jež se obecně považují za počátek historie moderního islámského finančnictví, vzniklo do roku 2013 na 500 institucí fungujících na principech islámu⁴¹. Islámský finanční sektor se rovněž přizpůsobil požadavkům na nové technologie a produkty poskytované konvenčními bankami, v současné době poskytuje nejen běžné účty, spořicí účty na základě sdílení zisku, investiční účty na základě zisku, ale zavedeny byly i islámské bankomaty nebo online bankovníctví. Islámské finančnictví se rozmáhá. Důvody, proč k tomuto došlo a proč je islámské finančnictví na tak nebývalém vzestupu, bych se chtěla zabývat dále v této práci.

⁴⁰ ISLAMIC FINANCIAL SERVICE BOARD. *Islamic Financial Service Board* [online]. ©2010 [cit. 2014-02-24]. Dostupný z: www.ifsb.org

⁴¹ Jamaldeen, str. 66

2 Podstata islámského finančnictví

Islámské finančnictví má velkou řadu zvláštností, které jej od toho konvenčního odlišují. Muslimové mají k víře úplně jiný přístup než křesťané. Islám, potažmo korán, řídí celé jejich životy, bez výjimky. Ovlivňuje nejen ekonomiku, ale i politiku, kulturu, běžný život a smýšlení lidí. Toto je třeba mít na paměti.

Z tohoto důvodu je nesmírně důležité upozornit na jistá specifika, která se v našem, konvenčním, typu ekonomiky nevyskytují a v islámském ano, nebo naopak, které se vyskytují v tom evropském, ale islám je nepřipouští.

V této kapitole bych se chtěla věnovat základním pojmům a principům fungování islámského finančnictví.

2.1 Šaría v ekonomice

Šaría je islámské právo. Řídí se jím každá oblast života muslima, protože je považováno za dané bohem, Alláhem. V ekonomice se vztahuje na banky, peněžní trhy, fondy, investiční společnosti i všechny další finanční subjekty, například pojišťovny. Stanovuje také principy používané v oblasti finančnictví. Každý zákon vycházející z práva šaría se nazývá fatwa⁴². Šaría samotná vychází z koránu a sunny⁴³. Produkty, které odpovídají všem podmínkám daným těmito dokumenty, jsou souhrně nazývány halal, tedy zákonem povolené. Ty, které tyto podmínky nesplňují, se označují jako harám, tedy zákonem zakázané⁴⁴. Tyto termíny jsou užívané obecně, nevztahují se čistě na ekonomiku.

Islám přistupuje k majetku, respektive k finančním operacím, jako k pouhému prostředku k dosažení duševních hodnot. Ekonomickou činnost nezakazuje, pokud ovšem probíhá v souladu s těmito duševními hodnotami. Naopak, ekonomická činnost v souladu s šáriou je uznávána jako akt víry. Šaría rovněž přikazuje, aby prospěch z ekonomické činnosti měl nejen daný jedinec, ale i společnost jako celek. Soukromé vlastnictví je povoleno, nesmí však sklouznout k hromadění majetku. Majetková nerovnost je vnímána jako přirozená, pokud vznikla na základě poctivé práce⁴⁵.

⁴² V plurálu fatawa. Potměšil, str. 23 a Kettel, Islamic finance in a nutshell, str. 205

⁴³ Kettel, Islamic finance in a nutshell, str. 101

⁴⁴ Hrdličková, str. 60

⁴⁵ Maitah, Politická a ekonomická kultura islámu na Blízkém východě, str. 51

Zvláštní přístup mají muslimové i k poptávce jako ekonomické kategorii. Na rozdíl od evropského typu, kdy hlavní myšlenkou je snaha o uspokojení všech lidských potřeb, islám na základě koránu tvrdí, že ne všechny potřeby by měly být uspokojeny a limituje poptávku na to, co by schválil Alláh. Šaría z tohoto důvodu zakazuje obchodování s alkoholem, prostituci, hráčství, prodej pornografie nebo zbraní hromadného ničení i investice do těchto odvětví. To, co islám výslovně nezakazuje, však smí být obchodováno pouze v rozumném množství.

Muslim může majetku dosáhnout několika způsoby, buď dědictvím, nebo vlastní ekonomickou činností. Ekonomická činnost slučující se se šarií zahrnuje především takovou činnost, která je prospěšná všem a vede k sociální spravedlnosti.

2.2 Islámské principy v ekonomice

Jak jsem již zmínila, islámská ekonomika funguje na mnoha principech, jimiž se odlišuje od té konvenční. Ty nejdůležitější, bez jejichž dodržení nemůže být transakce uznána jako „v souladu se šarií“, jsou povinnost odvádět zakát a zákaz ribá, gharar a maisir.

2.2.1 Zakát

Šaría, na základě koránu, uznává Alláha jako vlastníka veškerého majetku a lid pak jako jeho pouhé správce. Muslim tedy smí vlastnit majetek, ale pouze pokud jej dosáhl způsoby slučujícími se s šarií. Protože ale v podstatě není jeho, musí z něj odvádět tzv. daň z majetku, zakát, která je následně přerozdělována potřebným. Někdy je tato daň označována také jako náboženská daň.

2.2.2 Ribá

Ribá, neboli úrok, je za jakékoliv situace zakázaný. Šaría to zdůvodňuje tak, že požadování úroku by popíralo islámskou myšlenku sociální spravedlnosti, protože věřitel by se tímto obohacoval na úkor dlužníka.

Zákaz ribá se vztahuje na i na půjčky od konvenčních bank, investice do finančních produktů přinášejících úrok⁴⁶ nebo podporu institucí s úrokem pracujících.

Ribá se dělí na dva typy. Ribá al-nasiah se vztahuje k půjčování peněz za předem domluvenou cenu, odpovídá tedy úroku v našem slova smyslu. Ribá al-fadl je pak zvláštní

⁴⁶ Například spořicí účty nebo dluhopisy.

případ úroku při směně komodit, jejichž cena nebo množství se nerovnájí. V takovém případě muslim nesmí dané komodity směniti a cenu rozdílu doplatit jiným způsobem⁴⁷.

2.2.3 *Gharar*

Gharar zahrnuje všechny operace nejisté, dvojznačné, s neurčitým výsledkem nebo dokonce podvodné. Jako gharar označujeme situaci, kdy jedna, nebo dokonce obě strany, nemají kompletní informace a nemohou se tak plně rozhodnout. Týká se například i situací, kdy dochází k prodeji díla ještě před jeho dokončením. Jakákoliv činnost, která je byt' jen podezřelá z gharar, je porušením šaría.

2.2.4 *Maisir*

Maisir znamená dosažení majetku bez vlastního přičinění. Toto je rovněž zakázáno šáriou. Původně vychází z gharar, protože takový majetek není nikdy jistý. V dnešním slova smyslu se do něj počítá především hráčství⁴⁸, protože na to nahlíží islám jako na obohacování se na úkor ostatních.

Zajímavé je, že do této skupiny spadá i evropský, konvenční, model pojišťovnictví. Pojistné platíme pravidelně, aniž bychom měli jistotu, že se nám peníze vrátí zpět, to je gharar. V takovém případě si peníze nechává pojišťovna, což spadá do kategorie maisir. Stejně tak je maisir, když se pojistná událost přeci jenom stane, a my dostaneme větší sumu, než jakou jsme do svého pojištění investovali.

2.3 **Aplikace islámských principů v praxi**

Tyto principy dohromady s těmi obecnými, které už jsem zmínila dříve, utvořily základ pro vznik mnoha konkrétních forem a produktů užívaných v islámském finančnictví. Ty základní jsem shrnula v této kapitole.

2.3.1 *Mudáraba, mušáraka a další způsoby financování*

Islám požaduje, aby kvůli sociální spravedlnosti investoři a podnikatelé výsledek svého hospodaření sdíleli, ať už jde o zisk nebo ztrátu, včetně všech rizik z toho vyplývajících.

Nejpoužívanějším principem v tomto ohledu je mudáraba⁴⁹. Mudáraba funguje tak, že finanční instituce poskytne podnikateli kapitál, nejčastěji na nějaký konkrétní účel.

⁴⁷ Jamaldeen, str. 16

⁴⁸ Označováno jako qimar a někdy uváděno jako samostatný princip, který šaría zakazuje.

⁴⁹ Mudáraba se vyskytuje též po názvy qirád, muqárada nebo širka. Weberová Babulíková, str. 69

Pokud tato činnost přinese zisk, dělí se podnikatel o tento zisk s poskytovatelem půjčky. Pokud přinese ztrátu, přijde o peníze jen poskytovatel kapitálu, ale podnikatel ztratí svůj čas a úsilí. To ovšem neplatí, pokud podnikatel skončí ve ztrátě vlastním pochybením; v takovém případě přichází o peníze i on.

Na podobném základě funguje i mušáraka, ovšem v tomto případě se poskytovatel kapitálu stává přímo společníkem podnikatele⁵⁰. Obě strany pak sdílí zisk, popř. ztrátu, na základě svého přičinění k tomuto výsledku.

Cílem těchto operací je to, aby obě strany z dané transakce měly pokud možno stejný užitek. Oproti tomu konvenční finanční instituce dbají především na zisk pro poskytovatele kapitálu.

Jak již bylo zmíněno, islám zakazuje operace fungující na principu dluhu a z něj plynoucích úroků. Šaría preferuje spíše operace fungující na principu reálného majetku. Prodejce nebo nájemce musí poskytovat hmotný produkt, který musí být navíc přímo v jeho vlastnictví⁵¹. V našem prostředí funguje na obdobných základech leasing. Finanční instituce sice daný majetek vlastní až do úplného splacení, ale poplatek, který za jeho pronájem dostává, ji zavazuje například k provádění případných oprav. Tak je dodržen princip rovnovážného zisku, který islám vyžaduje.

Z toho pak vyplývají různé druhy smluvních vztahů. Jako murábaha se označuje situace, kdy je daný majetek prodán v hodnotě nákladů plus obchodní přírážky, přičemž celková cena musí být dopředu odsouhlasena oběma stranami a může být zaplacená buď jednorázově, nebo v několika splátkách. Dalším druhem je pak idžára, v našem prostředí odpovídající leasingu. Pokud zákazník zaplatí dopředu za zboží, které mu teprve bude doručeno, jedná se o smluvní vztah nazývaný salám. Na podobném základě funguje i istisná, pouze s tím rozdílem, že v tomto případě nemusí být dopředu zaplacená celá cena a jedná se výhradně o hmotné výrobky, zatímco v případě salámu může jít o jakékoli zboží. U všech těchto smluvních vztahů je kladen důraz na rovnoměrné rozdělení výnosů i rizik.

⁵⁰ Vytvoří tzv. joint venture.

⁵¹ To činí například obligace podle šaría neobchodovatelnými.

2.3.2 *Qard hasan*

Qard hasan jsou bezúročné půjčky, poskytované těm nejpotřebnějším. Je to jediný typ půjčky, který islámské banky poskytují. V souladu s šariíou za ně nesmí být vybírán ani úrok, ani žádné jiné poplatky.

Qard hasan by měl být garantován státem⁵².

2.3.3 *Wadia*

Jako wadia je označován vztah klienta s bankou, kdy si klient v bance uloží svoje peníze, ale neočekává, na rozdíl od běžného účtu u konvenční banky, úrok. V tomto případě plní banka pouze úlohu správce majetku.

2.3.4 *Islámské fondy*

Jedná se o investiční produkty, které stojí na principu důkladné kontroly základního kapitálu a kmenových akcií. Do takových fondů nesmí patřit společnosti, jejichž akcie spadající do akciového fondu pocházejí ze zdrojů odporujících právu šaría, například z finančních spekulací nebo z podnikání v oblastech ohrožujících společnost.

2.3.5 *Sukuk*

Sukuk se běžně označují jako islámské dluhopisy, i když od těch evropského typu je odlišuje několik zásadních rozdílů. Prvně, jak již bylo několikrát řečeno, nesmí být výhodnější pro jednu či druhou stranu. Zatímco dluhopisy poskytují výhodu věřiteli oproti emitentovi, sukuk jsou neutrální.

Další rozdíl můžeme pozorovat v tom, že, jelikož islám zakazuje dluhové operace, jsou sukuk založené na majetku. Jedná se o cenné papíry, které dávají investorovi vlastnické právo na movité objekty, služby, celé podniky nebo joint venture, které však musí být bezpodmínečně slučitelné s právem šaría.

Existuje několik typů sukuk. Můžou být založené na principu mudáraba, murábaha, salám, idžára, mušáraka, istisná nebo na hybridních principech vzniklých kombinacemi těchto jednoduchých principů. V poslední době se objevují mnohé nové druhy sukuk, například al istithmar sukuk založené na nehmotných aktivech nebo zelené sukuk, které se zabývají investicemi do projektů podporujících environmentalismus.

⁵² Weberová Babulíková, str. 39

2.3.6 *Takaful*

Jak jsem již zmínila, muslimové podle šaría nesmí využívat služeb konvenčního typu pojištění. Takaful pracuje, stejně jako jiná odvětví, na principu sdílení. Pojistit si muslimové můžou jak vozidlo, tak obydlí, zdravotní výlohy, schopnost splácet, takaful nabízí i cestovní pojištění, v podstatě stejnou škálu služeb jako konvenční pojišťovny. Kromě pojištění zde existuje i možnost zajištění. Ta se nazývá *retakaful*.

2.4 **Bankovníctví**

Banky jsou v dnešním světě nenahraditelným elementem v našich životech. To platí úplně stejně v prostředí euroamerickém jako v tom islámském. Oba druhy mají v podstatě stejný rozptyl služeb, které poskytují, jen k tomu používají jiné metody a řídí se jinými principy. Stejně tak je ohrožují podobná rizika.

Vezměme si jako příklad spořicí účet. V našem prostředí získává vkladatel fixní úrok garantovaný bankou. V islámském prostředí získává podíl na tom, co jeho peníze po vložení do fondu vydělaly. Pokud dojde ke ztrátě u banky, pozná to i klient. Podobné rozdíly najdeme i u půjček.

2.4.1 *Šariátský výbor*

Odlíšnosti však najdeme nejen u produktů, ale i v samotné struktuře bank. I když vypadají organizační struktura komerční banky konvenční a islámské podobně (viz Příloha 1), můžeme vidět, že islámská banka má navíc šariátský výbor⁵³ a pod ním příslušnou komisi. Tento výbor je nesmírně důležitý, provádí totiž dohled nad dodržováním práva šaría, a to jak při operacích banky, tak při vývoji nových produktů. Kdyby se tak nedělo a banka by toto právo porušila, přišla by o mnoho klientů.

Rada šaría má obvykle tři až šest členů. Mnoho z nich zasedá v radě šaría více než jedné banky a většina z nich navíc zastává posty ve vzdělávacím sektoru. Rada šaría má svého předsedu a generálního tajemníka, ostatní členové jsou pouze řadoví.

Aby se muslim mohl stát členem této rady, musí splnit mnoho podmínek. Musí být odborníkem jak v oblasti islámského, tak i konvenčního práva a ekonomiky⁵⁴, musí být zblhlý v metodologii formování názorů a musí plynne ovládat arabštinu a angličtinu.

⁵³ Někdy uváděn jako Rada šaría

⁵⁴ V těchto oblastech je vyžadováno dosažení minimálně bakalářského stupně vzdělání.

Proces kontroly, kterou rada provádí, se nazývá audit šarie. Členové rady ale mohou vykonávat v rámci banky i mnoho dalších funkcí, například bývají zodpovědní za výpočet zakátu.

2.4.2 *Vztahy mezi konvenčními a islámskými bankami*

Vzhledem k tomu, že islámské bankovníctví v dnešní době funguje na území více než 50 států⁵⁵, je nezbytné, aby islámské banky dokázaly s těmi konvenčními koexistovat, pokud možno i spolupracovat.

V mnoha zemích se osvědčil tzv. duální finanční systém⁵⁶, v jiných funguje islámský způsob bankovníctví pod záštitou některé z větších konvenčních bank⁵⁷.

Spolupráce je výhodná například v případě, kdy islámská banka potřebuje provést operaci v zemi, ve které nemá vlastní pobočku, nebo potřebuje v dané zemi jinak zastoupit. Existuje také možnost zřídit si u konvenční banky pouze jednu islámskou přepážku, což ovšem u mnoha odborníků na právo šaría vyvolává značnou nevoli.

Možnost spolupráce existuje také tehdy, když jedna nebo druhá strana potřebuje finanční zdroje. Takovéto transakce probíhají na podobném základě jako investice, výnosy pro poskytovatele kapitálu se pak počítají na principu mudárary.

Šaría také dovoluje spolupráci s konvenčními bankami, která vede k naplňování společnosti prospěšných projektů. Pod tímto si můžeme představit například stavbu infrastruktury.

Konvenční a islámské banky si mezi sebou mohou i poskytovat informace, zejména ty týkající se klientů a jejich bonity. Takovéto chování je ekonomicky výhodné pro obě strany a tudíž plně slučitelné s islámským právem. Důležitým prvkem je i sdílení informací o nových technologiích a vývoji v oblasti bankovníctví jako takového.

2.4.3 *Vztahy k centrálním bankám*

Pouze dva státy na světě mají centrální banku založenou zcela na islámských principech, Irán a Súdán. V ostatních zemích je nutné, aby islámské banky

⁵⁵ Jamaldeen, str. 117

⁵⁶ Například v Pákistánu, Malajsii nebo Bahrajnu. Jamaldeen, str. 117

⁵⁷ Například ve Velké Británii nebo Singapuru. Jamaldeen, str. 117

spolupracovaly s konvenčními centrálními bankami. V mnoha zemích ale už dnes existují zákony, které vznik islámských bank podporují⁵⁸.

Obzvláště důležité je to proto, že centrální banky mohou jako jediné vydávat bankovní licence. Podmínky pro vznik islámských bank jsou však všude pro obě možnosti stejné.

Centrální banky zemí, ve kterých aktivně fungují komerční islámské banky, se ovšem této skutečnosti musí přizpůsobit. Například krátkodobé půjčky, které centrální banky běžně poskytují konvenčním komerčním bankám na úrok, musí mít v těchto zemích i možnost alternativy, která by nestála proti právu šaría. Řešením je obvykle sdílení zisku.

Zvláštním jevem je, že fond pojištění vkladů, bývá obvykle upraven tak, aby jej mohli využívat i muslimové, kteří za normálních okolností konvenční pojišťovnictví využívat nesmí. Fond pojištění vkladů totiž chrání obě strany, stejně jako celý systém islámského finančnictví.

2.5 Islámské finanční nástroje

V podstatě jediným způsobem, jak může islámská banka vyprodukovat zisk, je emisí příjem generujících finančních nástrojů.

2.5.1 Nástroje založené na majetkové účasti

Základním nástrojem patřícím do této skupiny je mudáraba. Rabb al mal⁵⁹, investor nebo též tichý společník, poskytne kapitál pracujícímu partnerovi, správci fondu, který se označuje jako mudárib. O zisk (popř. ztrátu) se následně dělí. Tento princip funguje i u spořicíh účtů v bankách, v tomto případě jsou vkladatelé ve funkci arbab al mal a banka vystupuje jako mudárib. Rabb al mal si může, ale nemusí, zvolit, do čeho budou jeho peníze investovány. Banka může být také pouhým prostředníkem mezi investorem a správcem fondu.

Dalším nástrojem je mušáraka. Do ekonomického vztahu zde vstupují dva pracující partneři, dva mudárib, a vytváří tzv. joint venture. V takovémto uspořádání si

⁵⁸ Například Velká Británie, Singapur nebo Srí Lanka. Jamaldeen, str. 126

⁵⁹ V množném čísle arbab al mal.

buď mohou oba partneři ponechat svůj majetek⁶⁰, nebo může jedna strana postupně skoupiť majetek strany druhé. Takovýto přístup nazýváme degresivní partnerství.

2.5.2 *Nástroje založené na aktivech*

Tyto nástroje jsou nejčastěji využívány k financování hmotného majetku, jak movitého tak nemovitého.

Nejdůležitějším nástrojem spadajícím do této kategorie je murábaha. Majetek je prodán za dopředu dohodnutou cenu tvořenou náklady a obchodní přírůžkou. Murábaha je omezena přísně na koupě, nesmí být užita jako kapitál⁶¹. Na základě práva šaría nesmí být požadovány poplatky za opoždění splátky, pokud není vina jednoznačně způsobená činěním klienta⁶². Murábaha není uznávána všemi muslimy, podle některých názorů se jedná pouze o úrok maskovaný jiným jménem, aby bylo dostáto zákonu.

Tawarruq, nebo též obrácená murábaha, označuje situaci, kdy si kupující koupí komoditu od prodávajícího s odloženou splatností, ale hned ji prodá dál, s platbou okamžitou. Někteří odborníci považují toto chování za odporující právu šaría.

Pojem idžára odpovídá jak našemu leasingu, tak nájmu. Rozdíl je v tom, že nájemce musí danou věc vlastnit pro celou dobu, kdy ji najímá. Stejně jako u dalších nástrojů nesmí v případě zpoždění splátky vymáhat další poplatky.

Istisná znamená investici do ještě nehotového majetku za podmínek předem smluvených. Pokud výsledek neodpovídá stavu dohodnutému ve smlouvě, má investor právo od této smlouvy odstoupit. Smlouvy bývají velice detailní, aby se předešlo problému s islámským principem gharar.

2.5.3 *Nástroje financování obchodu*

Tyto nástroje nabízí řešení klientům, kteří potřebují krátkodobě navýšit likviditu. S právem šaría jsou takovéto nástroje slučitelné pouze dva.

Prvním z nich je bay al–muajil, neboli koupě s odloženou splatností. Nejčastěji je spojována s murabahou, banka daný předmět koupí místo klienta a později mu jej prodá za navýšenou cenu, obvykle na splátky.

⁶⁰ I když jej v průběhu trvání joint venture stáhnou, vztah tím nekončí.

⁶¹ Toto pravidlo zapovídá prodávat v rámci murabaha zlatu, stříbro, ječmen, sůl a pšenici. Jamaldeen, str. 155

⁶² V opačném případě jde daná částka na charitu.

Druhý se nazývá baj al-salám, neboli koupě s odloženým dodáním. Plná cena je zaplacená dopředu, zatímco zboží dorazí až v určitém předem domluveném okamžiku v budoucnosti. Od konvenčního nástroje zvaného forward se liší právě platbou plné částky dopředu. Jelikož se jedná opět o koupi zatím neexistujícího zboží, musí být podmínky co nejpřesněji definovány ve smlouvě, aby byl daný kontrakt v souladu s právem šaría.

2.6 Islámské investiční trhy

Islámské kapitálové trhy fungují v zásadě stejně jako ty konvenční. Vždy jde o jisté množství peněz vložené do nějakého majetku nebo činnosti v očekávání budoucích výnosů. Investice na islámském kapitálovém trhu však musí vždy splňovat požadavky podle práva šaría.

Na druhou stranu, šaría vyloženě podněcuje investice svým zákazem hromadění majetku. Tyto investice však musí být pro dobro všech, musí být tzv. společensky odpovědné.

V souladu s islámským právem se muslimové snaží investovat do co nejméně riskantních projektů, které v žádném případě nemohou být považovány za gharar.

2.6.1 Historie islámských investičních trhů

Potřeba investiční trhu vznikla z ropného boomu v 70. a 80. letech 20. století. Mnoho muslimů přišlo k majetku a chtěla ho investovat způsobem, který by neodporoval právu šaría. První islámský fond, Amana Income Fund (dále jen AMANX), však vznikl až v roce 1986 v Americe⁶³. AMANX dnes funguje spolu s dalšími dvěma islámskými fondy⁶⁴ pod souhrnným názvem Amana Mutual Funds Trust⁶⁵. Následný rozvoj byl velice rychlý. V roce 2012 existovalo už více než 350 fondů po celém světě⁶⁶.

2.6.2 Dluhopisy

Dluhopisy, jako jeden ze základních nástrojů všech kapitálových trhů, byly v muslimům vyhovující formě představeny poprvé v roce 1978 Jordánskou islámskou

⁶³ Indianapolis, Indiana, USA. AMANA MUTUAL FUNDS TRUST. *Amana Mutual Funds Trust* [online]. ©2001-2014 [cit. 2014-03-08]. Dostupný z: www.amanafunds.com

⁶⁴ Amana Growth Fund (AMAGX) a Amana Developing World Fund (AMDWX)

⁶⁵ Sídlí ve městě Bellingham, Washington, USA.

⁶⁶ Jamaldeen, str. 167

bankou. První islámské dluhopisy v dnešní podobě, sukuk, pak byly emitovány v roce 1983. Většího rozmachu se ale dočkaly až v roce 2001.

Sukuk jsou obchodovány stejně jako konvenční dluhopisy, pomocí dealerů, brokerů, agentů, bank nebo pojišťoven.

2.6.3 Akcie

Aktiva obchodovaná na trhu musí být, stejně jako ostatní nástroje, kryta ze zdrojů shodujících se se šariou, což kromě již dříve zmíněného hráčství nebo pornografie či prostituce vylučuje také investice do podnikání s vepřovým masem, alkoholem nebo tabákem. Stejně tak nesmí pocházet z nových technologií, které se mohou zdát islámu kontroverzní, například z klonování nebo výzkumu kmenových buněk. Některé země, například Malajsie, ale povolují určité procento zakázaných operací, pokud toto procento nemá podstatný vliv na cenu akcií společnosti⁶⁷.

Toto posuzování probíhá ve dvou fázích, kdy první z nich zkoumá slučitelnost se šariou a druhá zmíněné ekonomické dopady. Druhá fáze obvykle zkoumá poměr dluhu k vlastnímu kapitálu, poměr úrokových výnosů a likviditu. Pokud nejsou podmínky dlouhodobě plněny, dochází ke stažení akcií z trhu.

S právem musí být slučitelné i akciové fondy. Z tohoto důvodu se mnohem víc než ty konvenční soustřeďují na dlouhodobý zisk namísto krátkodobého. Jak jsem již zmínila, všechny akcie jsou před vstupem na trh zkontrolovány, zda splňují všechna pravidla určená šariou. V islámském prostředí je obvyklejší investovat do akciových fondů než přímo do samotných akcií.

Tato pravidla značně komplikují muslimům investice do akcií, na druhou stranu jim však přináší výhodu v tom, že zakazují risk, tudíž z islámské investice téměř jistě vzejde zisk.

Banky mohou v islámském prostředí prodávat své akcie pouze v celých balíčcích, nabízí celá svá portfolia včetně otevřených cenných papírů. Oproti tomu konvenční banky se snaží si svá portfolia zachovat⁶⁸.

⁶⁷ Jamaldeen, str. 195

⁶⁸ Maitah, Zvláštnosti makroekonomické politiky zemí Blízkého východu, str. 41

2.6.4 *Směnky a šeky*

Hawála, směnky, jsou právem šaría povoleny. Musí být však založeny na principu mudáraba nebo být úplně bezúročné. Zakázány jsou ovšem eskontní směnky.

2.6.5 *Deriváty*

Šaría odmítá také některé finanční deriváty, islámské principy podle ní nedodrží například jednodenní spekulace, opce nebo termínové obchody. Objevují se ale i nové názory, které již v tomto nejsou tak radikální. Svých muslimských verzí se zatím dočkaly například swapy⁶⁹ nebo forwardy.

2.6.6 *Islámské burzy*

Důležitou vlastností islámským investičním trhů je jejich otevřenost všem investorům, nejen muslimům. Tito investoři však musí být ochotni provádět své obchody v souladu s právem šaría. Díky tomuto existuje v současnosti možnost investovat islámským způsobem na mnoha místech světa, i když žádná čistě muslimská burza neexistuje. Mezi ty nejznámější patří NASDAQ Dubaj, Bursa Malaysia, London Stock Exchange, Labuan International Financial Exchange, Luxembourg Stock Exchange nebo saudskoarabaská burza Tadawul⁷⁰.

Islámské burzy mají své vlastní specifické indexy, které vyhovují právu šaría. Z nich nejznámější a největší skupinu tvoří tzv. DJIM indexy⁷¹. Další používané indexy jsou například ty spadající do skupiny S&P Šaría⁷² nebo MSCI⁷³.

⁶⁹ Oproti konvenčnímu má islámský finanční sektor méně druhů swapů, jen dva – ziskový a měnový.

⁷⁰ Jamaldeen, str. 173

⁷¹ Dow Jones Islamic Market indexes, další informace na www.djindexes.com/islamicmarket

⁷² Standard & Poor's Shariah indexes, další informace na www.standardandpoors.com

⁷³ Další informace na www.msclub.com

3 Důvody vzestupu islámského finančnictví

Islámské finančnictví je na vzestupu, o tom nelze pochybovat. Globální čísla sice nejsou známá na regionální ani celosvětové úrovni, nicméně ta dílčí jednoznačně dokládají, jak moc se objem transakcí prováděných v souladu s právem šaría v posledních letech zvětšil. Ale jaké jsou důvody? Proč se zrovna tento typ ekonomiky stal tak oblíbeným?

3.1 Dostatek muslimské klientely

Základním předpokladem pro rozvoj islámského finančnictví je dostatek muslimské klientely. Jak se muslimská populace rozrůstá a rozšiřuje do celého světa, zakládá si ve svých nových působištích nové a nové finanční instituce, které jsou v souladu s její vírou. V současné době se k islámské víře hlásí přibližně 1,6 miliardy obyvatel Země. Odborníci odhadují, že do roku 2030 přibude další půl miliardy muslimů⁷⁴, v Evropě se očekává nárůst počtu muslimů zhruba o 20 % a v USA dokonce až o 30 %. A ti všichni budou potřebovat své banky, pojišťovny a další finanční instituce. Jejich víra jim v podstatě nedovoluje svěřit své peníze konvenčním bankám, ty islámské mají tudíž svou klientelu jistou.

V současné době existuje na 500 různých finančních institucí řídicí se islámským právem v 75 zemích světa⁷⁵. Předpokládá se, že toto číslo se v blízké době zvýší, zejména kvůli zvyšování počtu muslimů v rámci evropského a amerického kontinentu.

3.2 Inovace

Produkty, které dříve muslimové měli zakázány úplně, se v poslední době dočkávají svých islámských ekvivalentů a vstup na burzu již není něčím, co by odporovalo právu šaría. Investování se rozmáhá obzvláště v oblastech, kde se koncentrují bohatí muslimové, tudíž na Středním Východě a v jihovýchodní Asii. Jen o málo nižší poptávku po produktech islámského finančnictví potkáme v ostatních oblastech vyvázejících ropu.

Toto odvětví finančnictví je ale oceňováno nejen muslimy, kterým to prikazuje jejich právo, ale i všemi ostatními, kteří se snaží o sociální zodpovědnost a vyžadují stabilitu svých investic. Jedním z nejrychleji se rozvíjejících produktů je sukuk. Od jejich

⁷⁴ Jamaldeen, str. 24

⁷⁵ Tamtéž, str. 66

vzniku (viz kapitulu 2) se až do roku 2007 jejich počet zvyšovat exponenciálně. Pak ale v průběhu pouhých tří let, během světové finanční krize, klesla hodnota veškerých emitovaných sukuk na téměř třetinu⁷⁶. Během roku 2011 pak ale nastal obrat, když hodnota sukuk meziročně vzrostla o 62 %⁷⁷, takže jejich hodnota převýšila hodnoty z doby před krizí. Toto bylo způsobeno nedůvěrou v konvenční dluhopisy, kterou krize vyvolala.

Investoři mají v současné době možnost vložit svoje peníze do více než 250 vzájemných fondů, které jsou v souladu s právem šaría⁷⁸.

3.3 Ekonomická krize

Dalším momentem, který přispěl propagaci islámského finančnictví, byla bezesporu ekonomická krize okolo roku 2008. Problémy začaly jako hypoteční krize a dále se prohlubovaly na základě neschopnosti zejména americké společnosti splácet své dluhy. Islámská ekonomika jako taková mít tyto problémy nemohla, protože její principy zakazují pracovat s dluhem a z něj odvozenými finančními nástroji. Potíže se tedy do islámského světa dostaly až zprostředkovaně z konvenčního prostředí. Navíc se islámská společnost z této krize dokázala podstatně rychleji dostat; výzkum z roku 2012 udává, že zatímco se Evropa s krizí ještě potýká a USA se zotavují jen velmi pomalu, státy kolem Perského zálivu jsou již opět plně likvidní⁷⁹.

3.4 Bohatství muslimů

Podstatným důvodem nárůstu poptávky po produktech islámského finančnictví je stále se zvětšující bohatství muslimů. Je obecně známo, že jeho naprostá většina pochází z obchodování s ropou. Proto se i většina tohoto majetku drží v zemích, které jsou těžbou ropy proslulé, obzvláště v zemích Perského zálivu, které dohromady vlastní téměř polovinu celosvětových zásob ropy. Peníze získané tímto způsobem mají své specifické označení, říká se jim petrodolary, a to z toho důvodu, že od roku 1973 až do roku 2000 byl americký dolar jediným možným platidlem pro koupi ropy. Tehdejší prezident USA, Richard Nixon, tehdy potřeboval posílit postavení amerického dolaru oslabeného zrušením zlatého standardu i válkou ve Vietnamu, proto se rozhodl prosadit dolar jako

⁷⁶ Z 13,8 bilionu dolarů v roce 2007 na 5,35 bilionu v roce 2010. Jamaldeen, str. 228

⁷⁷ Hodnota sukuk vydaných v tom roce se odhaduje na 8,5 bilionu dolarů.

⁷⁸ Jamaldeen, str. 65

⁷⁹ Tamtéž, str. 327

exkluzivní platidlo pro obchodování s ropou⁸⁰. V současné době můžeme hovořit rovněž o petroeurech nebo petrorublech.

Velké islámské investice najdeme ale všude. Investoři ze zemí Perského zálivu drží například celou jednu třetinu akcií London Stock Exchange⁸¹.

V současné době se hodnota celého islámského finančního sektoru odhaduje na 1, 5 trilionu dolarů⁸², což sice pokrývá pouhých 2 % hodnoty celosvětového finančního sektoru, nicméně toto číslo rapidně stoupá. V posledních dvaceti letech narůstala tato hodnota průměrně o 14 % za rok⁸³.

Zhruba 60 % celkové hodnoty islámského finančního sektoru drží Střední Východ, dalších 20 % je pak rozložen po Asii a zbytek je rozprostřen po celém světě⁸⁴.

Bankovní sektor vlastní aktiva v hodnotě zhruba 500 miliard dolarů a hodnota jeho sukuk přesahuje 65 miliard dolarů⁸⁵.

3.5 Vznik organizací zabývajících se podporou islámského finančnictví

K rozmachu islámského finančnictví přispěl také vznik různých organizací zaměřených na podporu tohoto rozvoje. V posledních letech to byly zejména Mezinárodní islámský finanční trh a Malajské mezinárodní islámské finanční centrum.

Mezinárodní islámský finanční trh (IIMF)⁸⁶ vznikl v dubnu roku 2002 v Bahrajnu. Jedná se o organizaci zaměřenou na podporu rozvoje islámských kapitálových a peněžních trhů. Jejím primárním zájmem je především sjednocení nástrojů užívaných ve finančních sektorech jednotlivých zemí. Dále se zabývá sjednocením formy užívaných smluv a funkčních struktur institucí v jednotlivých členských zemích. Tím chce docílit snadnější globalizace celého odvětví.

⁸⁰ Odsouhlaseno zeměmi OPEC mezi lety 1971-1973. Clark, str. 20

⁸¹ Maitah, Zvláštnosti makroekonomické politiky zemí Blízkého východu, str. 58

⁸² TEHRAN TIMES. Iran holds 42.7% of total global Islamic banking assets. *Tehran Times* [online]. 2013-03-17 ©2012 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: <http://tehrantimes.com/economy-and-business/106521-iran-holds-427-of-total-global-islamic-banking-assets>

⁸³ Jamaldeen, str. 25

⁸⁴ Tamtéž, str. 65

⁸⁵ Tamtéž, str. 65

⁸⁶ Další informace na <http://www.iifm.net/>

Dnes⁸⁷ má IIMF 55 členů. V době jejího vzniku jich bylo pouhých sedm⁸⁸. K těmto zakládajícím členům se postupně přidávaly instituce z různých částí Asie a dva z jejích členů dokonce z Evropy⁸⁹. I tímto nárůstem můžeme doložit rozmach islámského finančnictví.

Malajské mezinárodní islámské finanční centrum (MIFC)⁹⁰ bylo založeno v roce 2006, s cílem učinit z této země centrum islámského finančnictví. Skládá se ze tří větví, jedna se zabývá mezinárodním islámským bankovníctvím, druhá takaful, tedy obdobou pojišťovnictví, a třetí měnou. MIFC se rovněž stará o správu majetku, fondů a sukuk. Jedním z klíčových úkolů MIFC je i pomoc zahraničním investorům s vytvářením a řízením plnohodnotných fondů podle islámského práva.

3.6 Jistoty

Velká výhoda spočívá v zákazu gharar. Všechny smlouvy uzavírané islámským způsobem musí být z tohoto důvodu co nejpřesnější a musí z nich vyplývat co nejmenší rizika. V době krize a následné rekonvalescence ekonomiky byl právě tento fakt považován za jeden z těch, které táhly západní investory k islámskému finančnictví nejvíce, protože hroutící západní ekonomiky jim nepřinášely téměř žádné jistoty. Takovéto jistoty sice neplynou například z vkladů u bank, které fungují spíše jako konvenční investiční fondy, nicméně i tyto investice jsou prováděny na principu dělby zisků a ztrát, takže i tak vytváří pro investora větší jistoty než zmíněný konvenční investiční fond.

Tyto principy spolu s faktem, že investor, potažmo vkladatel u banky, musí vědět, do čeho je jeho majetek vkládán a jak si tento trh stojí, vytváří prostředí, ve kterém je téměř nemožný vznik ekonomických bublin i jejich následné praskání. Přehnané investice za spekulacím účelem jsou totiž právem šaría zakázány, a proto si muslimové hlídají, aby nákupy za stále se zvyšující inflační ceny nepřekročily únosnou mez, k čemuž jim je znalost trhu velmi prospěšná.

⁸⁷ K 5. 3. 2014

⁸⁸ Bank Indonesia, Central Bank of Bahrain, Central Bank of Sudan, IDB, Labuan financial services authority of Malaysia, State Bank of Pakistan a brunejské ministerstvo financí.

⁸⁹ Euroclear a DDCAP Ltd.

⁹⁰ Další informace na <http://www.mifc.com/>

3.7 Společenská prospěšnost

Dalším důvodem úspěšnosti islámského finančního a bankovního sektoru je jeho stabilita, způsobená zejména provázaností s muslimskou společností. Konvenční finanční instituce existují primárně za účelem vlastního zisku a jejich propojení se společností je téměř nulové, závisí hlavně na majetku. Na druhou stranu islámské finanční instituce mají se svými klienty mnohem užší vazby. Na jejich ziscích mají podíl i klienti a prostřednictvím investic i celá společnost. Kdyby takováto instituce zkrachovala, bude to mít dopad na celou společnost, což v případě konvenčních finančních institucí nehrozí. Proto si muslimská společnost své finanční instituce chrání.

3.8 Shrnutí

Vzhledem k tomu, že tato kapitola řešila hlavní cíl mé práce, je třeba nalezené důvody shrnout.

V této kapitole jsem představila sedm nejzásadnějších důvodů, proč islámské finančnictví v posledních letech tolik vzkvétá. Mezi nimi bych sama za sebe považovala za nejdůležitější dostatek muslimské klientely, protože na tento fakt se následně vážou veškeré další skutečnosti. Nebýt takového množství muslimů, tento způsob by se nikdy nerozšířil do takové části světa, ve které se rozprostírá dnes, a byl by omezen pouze na některé regiony Asie a Afriky spojené s tímto náboženstvím. Dostatek právě této klientely vede ke všem ostatním důvodům, které jsem v této kapitole uvedla.

Právě díky tomu, že je tato skupina tak rozsáhlá, a, což jsem uvedla jako další důvod, z velké části i velmi bohatá, se mohl tento systém rozšířit do téměř celého světa. Lidem i mimo okruh věřících se zamlouvají principy, které u muslimů a jejich způsobu zacházení s financemi vidí, obzvláště jistoty spojené se zákazem riskantních a obecně škodlivých investic. Jistoty vyplývající z principů daných právem šaría, které zakazuje gharar a naopak schvaluje například princip mudáraba a jemu podobné. Vidí, jak je tento systém prospěšný pro celou společnost, jak se díky němu buduje infrastruktura a tak podobně. To je jistě silná motivace pro zavádění islámského způsobu finančnictví i v zemích, kde je muslimská komunita podstatně menší.

Ze všech těchto důvodů vyplývá fakt, že pro většinu lidí, muslimů i nemuslimů, jsou finanční operace prováděné tímto způsobem už z principu levnější než jejich konvenční obdoby. Probíhají totiž na základě dělby zisku a ztrát a nekončí tedy v kapsách

přehnaně náročných spekulantů. Zároveň se tímto potvrzují už zmíněné jistoty, které jsem na tomto odvětví tak lákavé.

S postupujícím časem se tento způsob čím dál víc osvědčuje, protože díky svým principům je, podle všeho, mnohem odolnější vůči krizím, což bylo možno pozorovat obzvláště u té zatím poslední, z které muslimský systém finančnictví vyšel mnohem lépe než jakýkoli jiný.

Díky tomu, že se tento systém dostává v poslední době na světlo zájmu, je zapotřebí produkty jím poskytované častěji aktualizovat a přizpůsobovat je současnému ekonomickému stavu, ovšem za podmínky, že budou stále halal. Takovéto rychlé přizpůsobování jej činí konkurenceschopným vůči konvenčnímu finančnictví a je, jak jsem již zmínila, důležitým faktorem ve vzestupu tohoto systému. Jeho potenciál je zřejmý, přesto ještě navíc existují organizace, které mu s tímto rozvojem pomáhají, a jsou v tomto smyslu velmi úspěšné. Ty nejdůležitější jsem zmínila v kapitole 3.5.

Ke vzestupu islámského finančnictví mohlo přispět mnoho a mnoho faktorů, ovšem ne všechny jsou jasně prokazatelné. Proto jsem v této kapitole, potažmo práci, představila pouze ty nejdůležitější všeobecně a objektivně uznávané.

4 Předpokládaný další vývoj

V oblasti islámského finančnictví se dá očekávat další rozvoj. Ten ale podle všech předpokladů neproběhne formou boomu, ale bude spíš pozvolný a bude odrážet přirozeně se zvyšující poptávku. Rovněž se dá očekávat, že jej bude omezovat mnoho negativních vlivů.

4.1 Očekávané trendy

Jedním z rozdílů vedoucích k tomu, že je vývoj konvenčního finančnictví rychlejší než rozvoj toho islámského, je i fakt, že islámský sektor prozatím nenabízí žádný produkt týkající se důchodového spoření. Zatímco konvenční systém již dávno zareagoval na znatelné stárnutí světové populace, obzvláště evropské a americké, ten islámský je v tomto směru teprve na začátku. Nicméně v nejbližší době se očekává jeho prosazení i v této sféře. Největší rozmach tohoto osvětví se očekává ve Spojených státech amerických. Zde se už dnes objevují první alternativy ke standardnímu plánu důchodového spoření 401(k)⁹¹, které se shodují s právem šaría.

Hlavní důvody rozmachu jsem zmínila v předchozí kapitole. Jsou to zejména dostatek muslimské klientely, zaváděné novinky, překonání ekonomické krize, bohatství, které muslimové spravují, fakt, že tento rozmach je podporován hned několika mezinárodními organizacemi, pozitivním vlivem jsou taktéž nabízené jistoty a společenská prospěšnost tohoto systému.

Jak jsem již zmínila dříve, současný trend růstu se pohybuje okolo 10-15 % ročně. V blízké době se ale očekává průměrný roční nárůst až 30%⁹².

Vedoucím hráčem na poli islámského finančnictví se pravděpodobně stane ABC Islamic bank, odnož Arab Banking Corporation, která za rok 2013 vykázala největší meziroční vzrůst čistého zisku, konkrétně o 48 %. Čistý zisk této instituce vzrostl meziročně z 8, 3 milionů amerických dolarů na 12, 2 milionu dolarů⁹³. Naopak udržení pozice světové jedničky zřejmě čeká Irán, kde v minulých letech vlastnil sektor

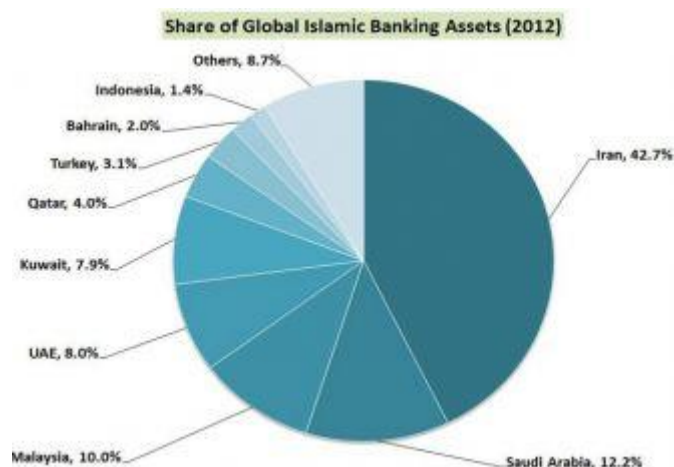
⁹¹ Další informace na: <http://www.irs.gov/taxtopics/tc424.html>

⁹² Jamaldeen, 326

⁹³ ABC ISLAMIC BANK. ABC Islamic Bank Announces 48% Increase in 2013 Year-End Net Profit of US\$12.2 Million. Arab Banking Corporation [online]. 2014-02-25 ©2012 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: http://www.arabbanking.com/En/AboutABC/Media/Press/Pages/ABCIslamic_FS_2013.aspx

islámského finančnictví zdaleka nejvíce aktiv. Například sektor islámského bankovníctví v Iránu zabíral 42,7 % aktiv tohoto odvětví po celém světě⁹⁴ (viz Obrázek 3).

Obrázek 3 - Podíly jednotlivých zemí na aktivech islámského bankovníctví

TEHRAN TIMES. Iran holds 42.7% of total global Islamic banking assets. *Tehran Times* [online]. 2013-03-17 ©2012 [cit. 2014-03-17]. ISSN 1563-860X Dostupné z: <http://tehrantimes.com/economy-and-business/106521-iran-holds-427-of-total-global-islamic-banking-assets>

Kromě domovské Asie se očekává velký rozmach obzvláště v Evropě. Od založení první islámské finanční instituce v Evropě⁹⁵ se toto odvětví rozvíjí zejména ve Velké Británii a Francii, tedy zemích s největší islámskou komunitou. V těchto zemích je rozvoj postupný a očekává se být stabilním i dále. Překotnější rozvoj se očekává ve Španělsku, kde množství muslimů stále roste a navíc jsou podstatně ortodoxnější, co se týče svých finančních investic, než muslimové v ostatních zemích. Dobrou pozici pro další rozvoj mají i Švýcarsko, Lucembursko a Dánsko, ve kterých jsou zatím islámské finanční produkty nabízené v omezeném rozsahu. V některých zemích⁹⁶ omezuje budoucí rozvoj nedostatečná legislativa. Značně komplikovanější je situace v Německu, kde i přes obrovskou muslimskou komunitu⁹⁷ není po produktech islámského finančnictví téměř žádná poptávka. To je příkládáno zejména tomu, že němečtí muslimové jsou především tureckého původu, a jejich forma vyznání není tolik ortodoxní. Zde tedy není možno určit jednoznačný trend budoucího vývoje, protože zde není zaručena poptávka.

V rámci Evropy je pro sektor islámského finančnictví důležitým prvkem i Evropská unie. Ta reaguje na stále se zvětšující poptávku po islámských finančních

⁹⁴ TEHRAN TIMES. Iran holds 42.7% of total global Islamic banking assets. *Tehran Times* [online]. 2013-03-17 ©2012 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: <http://tehrantimes.com/economy-and-business/106521-iran-holds-427-of-total-global-islamic-banking-assets>

⁹⁵ Islamic Bank of Britain, 2004

⁹⁶ Zejména v Nizozemsku a Belgii

⁹⁷ Druhá nejpočetnější v Evropě

produktech velmi pružně. První čistě islámská banka má vzniknout na jejím území, konkrétně v Lucembursku, už na konci roku 2014.

Podobná situace jako v Evropě vládne v Africe, kde je islámská komunita velice silná, v některých zemích dokonce převažující, obzvláště na severu.

Data pro Jižní Ameriku a Austrálii nejsou známá, dá se však očekávat, že vzhledem k minimální muslimské osídlenosti těchto oblastí se v těchto regionech v nejbližší době islámské finančnictví nebude rozvíjet vůbec, nebo jen velmi málo.

V Severní Americe se očekává podstatně pomalejší a skromnější vývoj. Důvodem je nedůvěra v islámský svět obecně, která je v Americe mnohem silnější než kdekoli jinde na světě. Přesto i zde dochází k rozvoji. Například v USA dnes fungují islámské účty docela běžně, a jsou navíc pojišťované principem takaful.

Rozložení islámských financí v rámci celého světa spravuje v rámci Islamic Finance Indicator server Zawya.com. V interaktivní mapě představuje rozložení sil islámského finančnictví definované hned několika ukazateli.

Co se týče samotného systému, jedním z diskutovaných témat v dalším vývoji je i návrat ke krytí peněz reálným majetkem. Mnoho odborníků na právo šaría se totiž shoduje na tom, že současný způsob řízení peněz je vlastně „vytváření peněz z ničeho“, což je podle tohoto práva zakázané. Tento princip v současné době funguje v konvenčním i islámském typu finančnictví, ovšem v tom islámském se stále častěji objevují hlasy volající po znovuzavedení zlatého standardu⁹⁸.

Nejen proto je podle Hrdličkové (2013) islámské finančnictví dobrou alternativou pro konvenční systém finančnictví. Tento systém by podle ní mohl přispět k lepšímu řešení krize.

4.2 Možné komplikace

Základním problémem, který by mohlo islámské finančnictví mít, jsou předsudky lidí. Velká část populace, obzvláště v konzervativních regionech Evropy a Ameriky, odmítá islámské způsoby ekonomiky už jenom z toho důvodu, že jsou islámské. Islám jako náboženství v těchto regionech nemá příliš dobrou pověst a je spojováno převážně s teroristickými tendencemi. Jak jsem již zmínila v kapitole 2, po teroristických útocích

⁹⁸ ALJAZEERA. Money for nothing. *AlJazeera.com* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/programmes/countingthecost/2012/08/20128410162559268.html>

na Světové obchodní centrum v New Yorku v roce 2001 se islámský finanční trh a vůbec islámské způsoby řízení ekonomiky téměř zastavily. Fungovaly pouze na území, které je jejich primárním cílem, ovšem svět je na jistou dobu úplně zavrhnul. Lidé dostali strach, který dodnes úplně nevymizel, což je dáno zejména neklidnou politickou a vojenskou situací v těchto zemích.

S tím souvisí i fakt, že ortodoxní příslušníci jiných náboženství nikdy nesvěří své majetky do rukou muslima, stejně tak jej nenechají s tímto majetkem dále nakládat. I když se ekonomika, například křesťanská nebo židovská, vyvíjela s tou muslimskou dlouhou dobu bok po boku, dnes je dělí nepřekonatelná propast. Což ale nevylučuje spolupráci mezi těmito odvětvími, která je, v dnešní době globalizace všeho, naprostou nezbytností také ve finančním sektoru.

Většina problémů, které mohou islámský finanční sektor potkat, je společná pro všechny finanční trhy, jedná se především o hospodářské krize, konkurenci nebo management rizik. Zaostávat si žádné odvětví nesmí dovolit ani v oblasti nabídky finančních produktů.

Nicméně islámský finanční trh má i svá specifická rizika. Islámská finanční instituce chtějící expandovat do nových zeměpisných oblastí může narazit například na problémy s místní legislativou. Ta je tvořena tak, aby odrážela konvenční způsob finančnictví, a instituce fungující na jiných principech může vyvolávat otázky týkající se jejího použití.

Jedna z nevýhod může spočívat v oblasti tvorby povinných minimální rezerv. Stejně jako každá banka kdekoli na světě, i ty islámské musí tvořit minimální povinné rezervy. Na rozdíl od těch konvenčních je centrální banka nebo jiná nadřazená bankovní instituce, u které jsou uloženy, nesmí nechat ležet nebo je investovat do konvenčních finančních produktů. Tyto vklady jsou okamžitě přelévány do obchodních aktivit vhodných podle práva šaría. To totiž, jak jsem již mnohokrát zmínila, zakazuje hromadění majetku a naopak přikazuje jeho investování společností prospěšným způsobem. To může na bankovních, potažmo obecně finančních trzích islámského charakteru, vyvolávat značné nejistoty.

Problémem se může ukázat také nedostatek kvalifikovaného personálu. Očekává se, že v roce 2020 bude v sektoru islámského bankovníctví zaměstnáno 55 000

profesionálů⁹⁹. K tomu, aby byl jedinec uznán za odborníka na islámské finančníctví, musí dokonale ovládat nejen principy jeho samého, ale stejně tak i toho konvenčního a zároveň být výborným znalcem islámu a jeho práva. Vzdělání v tomto oboru však v současné době mnoho univerzit neposkytuje, což může být do budoucna velká komplikace.

S dalším rozvojem se též rozšiřuje portfolio nabízených služeb v rámci finančního sektoru. Každý nový produkt musí být ale před uvedením na trh schválen radou šaría. A to může přinášet nečekaný problém způsobený rozdílnými přístupy členů rady. Právo šaría si může každý člen vykládat poněkud odlišně, i když jsou všichni jeho znalci. Může se tak stát, že v jedné oblasti šariátský výbor produkt schválí a uvede do oběhu, zatímco rada v jiné oblasti ten samý produkt zamítne. Z toho můžou vyvstávat spory v rámci samotných rad a celého sektoru obecně.

Zdánlivě nepodstatným, přesto pro některé potenciální investory značně odrazujícím, faktorem by mohla být i jazyková bariéra. Islámské finančníctví funguje převážně v arabském jazyce a jeho produkty jsou svými arabskými názvy označovány po celém světě. Děje se tak ale pouze proto, aby byly od svých konvenčních protějšků dostatečně odlišeny. Arabština dnes není vysloveně vyžadována ani pro zaměstnání v tomto oboru; samozřejmě, její znalost s sebou přináší své výhody, ale pokud se člověk neuchází o pozici přímo v radě šaría nebo v zemích, kde je arabština úředním jazykem, jeho šance najít zaměstnání v tomto sektoru to neovlivní.

Možným problémem, ovšem v současné době opravdu teoretickým, se může během následujících desítek let stát i ropa. Pokud její zásoby v oblasti Perského zálivu a dalších muslimských zemí dojdou, mnoho potenciálních investorů přijde o prostředky, které by mohly do tohoto systému vložit. Problémy by však nastaly mnohem dříve, už v tzv. ropném zlomu, kdy by těžba dosáhla maxima a od tohoto zlomu by se její cena začala prudce zvyšovat¹⁰⁰. Ovšem toto je zatím opravdu pouze hypotetický problém a nikdo se jím vážně nezabývá. Vážnějším problémem než to, že by ropa došla, se může stát její nahrazení jinými zdroji. Přestože v současnosti drží ropa jednu z nejpodstatnějších pozic mezi surovinami a bez ní se neobejde téměř žádná výroba nebo přeprava výrobků, spolu s technickým pokrokem se stále častěji objevují snahy tlačící na

⁹⁹ Jamaldeen, str. 71

¹⁰⁰ Švihlíková, str. 66

ekologičnost výroby a provozu všeho. Na užívání obnovitelných zdrojů místo těch vyčerpatelných. Na nahrazení benzinových a naftových motorů elektromotory. V budoucnu by toto mohlo způsobit potíže vývozcům ropy po celém světě, a to by mohlo mít vážné dopady na ekonomiky mnoha zemí i celých oblastí.

S ropou souvisí i možné další ekonomické problémy. Vysoké ceny ropy způsobují vyšší příjmy ropných zemí v petrodolarech (případně jiných petroměnách), následné znehodnocení kurzu jejich měn a vyšší inflaci. Kdyby však došlo ke snížení cen, projeví se tento fakt v poklesu příjmů státu, devalvaci kurzu, zvýší se schodek obchodní bilance. Tímto jsou nejvíce ohroženy ekonomiky, jejichž celé fungování stojí pouze na ropě a není jinak diverzifikováno¹⁰¹.

4.3 Očekávaný vývoj v ČR

Co se týče české legislativy, zatím nijak obzvlášt příznivá vzniku finanční instituce islámského typu není. Je zaměřená výhradně na finance konvenčního zaměření. Stejně tak není znám žádný úmysl zahraničních investorů nějakou takovou investici na našem území zřídit.

Hlavním důvodem je samozřejmě téměř neexistující poptávka¹⁰², ale svou roli hraje i již zmíněná legislativa nebo neznámost tohoto odvětví u české populace.

Seznámit českou společnost s tímto fenoménem měla za úkol Islámská bankovní konference, která se uskutečnila 29. 5. 2012 v Praze. Pořádala ji Organizace islámské spolupráce, nástupkyně již dříve zmíněné OIK, a to na půdě České národní banky. Její obsah byl vydělen do tří panelů. Ten první se zabýval islámskými bankami, finančními trhy a finanční krizí. Druhý se týkal rozdílnosti mezi konvenčním a islámským bankovníctvím a vztahy mezi centrálním bankovníctvím a islámskými bankami. Třetí řešil otázku, jestli by islámské bankovníctví mohlo pomoci českému exportu. Na konferenci přednášelo mnoho významných expertů. Byli to Emad Yousuf Al Monayea (generální ředitel, Likvidity House, Kuwait), Dr. Savaş Alpay (generální ředitel, Statistický hospodářský a sociální výzkum a školicí středisko pro islámské země

¹⁰¹ Švihlíková, str. 66

¹⁰² V ČR žilo při posledním sčítání lidí, domů a bytů v roce 2011 pouze 1437 muslimů, což značí proti přechozímu sčítání dokonce pokles. Zdroj: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Sčítání lidu, domů a bytů 2011: Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu 2011. *Český statistický úřad* [online]. 2014-02-27 ©2014 [cit. 2014-03-09]. Dostupný z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/820032ACD5/\\$File/1702201403.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/820032ACD5/$File/1702201403.pdf)

(SESRIC), Organizace islámské spolupráce (OIC)), Mr. Tomáš Dub (náměstek ministra zahraničních věcí ČR), J.E. Cihad Erginay (velvyslanec Turecké republiky, předseda organizace islámské spolupráce – Pražská skupina), Harun Ergüneş (hlavní bankovní expert, Agentura pro bankovní regulaci a dohled - Turecko), Jaroslav Hanák (prezident Svazu průmyslu a dopravy České republiky), Abdullah Haron (náměstek generálního tajemníka, Islámské Finanční služby - Malajsie), Nasseur Hideur (generální tajemník a náměstek generálního ředitele, Al-Baraka Bank - Alžírsko), Mr. Milan Hovorka (náměstek ministra průmyslu a obchodu), Dr. Ivana Hrdličková (soudce Apelačního soudu v Pardubicích, právní expert v Radě Evropy, člen Mezinárodní asociace soudců žen (IAWJ)), Mr. Raed H. Charafeddine (First Vice-Governor, Banque du Liban), Bakarudin Ishak (náměstek guvernéra, Bank Negara Malajsie), Mr. Tomáš Jelínek, Mr. Petr Klimeš (marketingový ředitel Islámské banky v Abu Dhabi), Prof. Michal Mejstřík, Dian Ediana Rae (vice-governor, Bank Indonesia), Mr. Salman Sayd Ali (senior economist), Miroslav Singer (guvernér, Česká národní banka), Bashir Aliyu Umar (zvláštní poradce guvernéra pro nestátní neziskové zájmové bankovníctví, Centrální banka Nigérie), Milan Urban (předseda Ekonomického výboru, Poslanecká sněmovna), Melikşah Utku (náměstek generálního ředitele, Al Baraka Türk Katılım Bankası As-Turecko) a Doc. RDR. Jiří Witzany Ph.D.¹⁰³. Všechny funkce jsou samozřejmě tehdejší. Celou pozvánku na akci jsem uvedla jako Dokument 1 v Přílohách, kde je možné také nalézt témata jejich proslavů.

V rámci České republiky přesto není povědomí o islámském finančnictví stále nijak valné. Lidé tento systém neznají a velká část z nich nemá ani zájem se o něm něco dozvědět, jak jsem zjistila ve svém výzkumu.

Tento výzkum jsem prováděla formou dotazníku zveřejněného na internetu a vzorek dotazovaných obsahoval jak členy všech věkových kategorií, tak i členy všech ekonomických tříd nebo s různým vzděláním. Dotazník je i s výsledky přiložen jako Příloha 2.

Obsahem dotazníku bylo pět otázek povinných a jedna nepovinná. Během tří týdnů, kdy byl tento dotazník dostupný, jsem dostala celkem 270 odpovědí.

¹⁰³ FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ VYSOKÉ ŠKOLY EKONOMICKÉ V PRAZE. Islámská bankovní konference 2012. FMV VŠE [online]. 2012-05-11 ©2012 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://fmv.vse.cz/wp-content/uploads/2012/05/Islamic%E2%80%A6Conference-2012-CJ>

První dvě otázky měly za úkol zjistit, jak moc je islámské finančnictví mezi českou populací vůbec známé. Výsledek nebyl nijak překvapivý, 80 % respondentů odpovědělo, že o islámském finančnictví nikdy v životě neslyšeli a dalších 15 % se s tímto pojmem setkalo pouze v médiích. V běžném životě se s tímto pojmem, potažmo systémem, setkalo pouze zbývajících 5 %. Naprostou neznalost principů tohoto systému uvedlo 84 % respondentů. Z těch, kteří se vyjádřili, že principy islámského finančnictví znají, dvě třetiny přiznaly znalost pouze částečnou.

Další dvě otázky, z nichž jedna byla nepovinná, měly vyzkoumat, jaký je o toto odvětví obecně mezi českou populací zájem a čím je nejvíce omezován. Z výsledků mého výzkumu vyplývá, že 42 % lidí ani nemá zájem zjistit, co islámské finančnictví obnáší. Jako nejčastější důvody pro tento odmítavý postoj byly uváděny obecný nezájem o ekonomiku (32 % respondentů) a negativní postoj k islámu jako takovému (26 %). 5 % dotázaných uvedlo jako svůj důvod strach z teroristické hrozby.

Odpověď na otázku, zda by si Češi přáli na svém území instituci islámského finančnictví, byla více než jednoznačná. Pro tuto možnost se vyslovily pouze 3 % odpovídajících, zbytek byl buď jednoznačně proti, nebo volil možnost „nevím“.

Podle mého průzkumu by mezi populací ČR nebyla moc žádoucí ani spolupráce s institucemi islámského finančnictví. Takováto spolupráce by přinesla pozitivní výsledky pouze podle 10 % dotázaných. Naopak 32 % si myslí, že by takovýto vztah přinesl pouze problémy. Necelá polovina všech dotázaných (49 %) si takovouto situaci nedokáže představit. Ostatní si myslí, že by spolupráce současný stav ekonomiky neovlivnila vůbec (9 %).

Celkové zhodnocení mého výzkumu je i s přesnými počty jednotlivých odpovědí k nalezení v Přílohách jako Výsledky dotazníku.

V důsledku těchto odpovědí tedy z tohoto svého výzkumu můžu vyvodit několik závěrů. Prvním z nich je skutečnost, že islámské finančnictví není na našem území příliš známé téma. Důvody pro toto si můžu jen domýšlet, podle mého názoru se o tento fakt zasloužila především izolovanost českých zemí v době, kdy začalo islámské finančnictví více expandovat, tedy v sedmdesátých letech a dále. Tento přístup se sice s novými generacemi začíná lámat, nicméně česká společnost je i tak velice konzervativní, zejména proto, že, i když v dnešní době v naší společnosti převažují ateisté, stojí na křesťanských základech. Z uvedených odpovědí však také vyplývá, že pokud už se lidem dá o existenci

islámského finančnictví vědět, další informace by více než polovinu zajímaly. Velká změna v přístupu se sice nedá očekávat okamžitě, nicméně pozvolné otevírání tomuto odvětví se zřejmě v blízké době projeví. Toto může být posíleno už dříve zmíněným zřízením instituce čistě islámského finančnictví Evropskou unií.

Dalším, a podle mého názoru podstatně závažnějším, závěrem, který vyplynul z mého dotazníku, je nezáměr o ekonomiku obecně, který byl uváděn jako nejčastější důvod pro odmítání islámského způsobu finančnictví. Tuto odpověď uvedla téměř třetina všech respondentů, což může do budoucna znamenat velký problém nejen pro rozvoj tohoto odvětví u nás, ale i pro ekonomiku obecně. Tato problematika ovšem není předmětem mé práce, proto se jí zde nebudu zabývat hlouběji.

Pokud vezmu v potaz zmíněné předpoklady – nedostatečnou poptávku a neexistující legislativu, a přidám k nim závěry vyvozené z výsledků mého výzkumu, je téměř jasné, že na území České republiky v nejbližší době žádná instituce islámského finančnictví nevznikne. Toto by nemělo podporu zákonnou, ekonomickou, ale ani mezi obyvateli. Stejně tak nejsou příliš optimistické vyhlídky na spolupráci s některými ze zahraničních institucí tohoto zaměření. V rámci Evropy, potažmo Evropské unie, se ale situace vyvíjí velmi rychle a výrazně pozitivním směrem, proto se dá očekávat, že se situace během několika let může od té současné zásadně odlišovat.

Závěr

V této své práci se mi podařilo ověřit mou výchozí hypotézu, tedy že hlavními důvody pro rozmach islámského finančnictví skutečně byl úspěch v zemích, ve kterých z náboženských podnětů tento systém vůbec vznikl a že tento úspěch byl obzvláště zesílen světovou finanční krizí, protože ta se islámských financí dotkla podstatně méně než jakýchkoli jiných.

Svůj první cíl, a to popis podstaty fungování islámského finančnictví, jsem naplnila v kapitole 2. V této kapitole jsem vysvětlila návaznost financí na právo šaría. Dále jsem vysvětlila základní principy podstatné pro fungování islámského finančnictví, konkrétně zakát, ribá, gharar a maisir. Dále jsem popsala aplikovatelnost těchto principů skrze produkty islámského finančnictví, jako jsou například sukuk, takaful, produkty fungující na principech mudáraba a mušaraka a další. Pozornost jsem věnovala také specifikům islámského bankovníctví. Rozebrala jsem taktéž finanční nástroje používané tímto systémem. Poslední část této kapitoly byla věnována islámským investičním trhům, produktech na nich obchodovaných a fungování burz v tomto systému. V rámci plnění svého cíle jsem se soustředila hlavně na rozdíly mezi těmito specifiky a naším, konvenčním způsobem finančnictví.

Nicméně již zmíněný úspěch nenastal sám od sebe a já jsem v této práci představila důvody, díky kterým mohla tato situace pro islámské ekonomiky a finanční sektor dopadnout takto pozitivně, což byl další z mých cílů, které jsem si pro tuto práci stanovila. Tyto faktory byly rozebrány v kapitole 3. Jako nejdůležitější faktor bych uvedla zákaz gharar, tedy riskantních finančních operací jakéhokoliv typu, a další omezení týkající se zisku z úroků. To ochránilo muslimy před prudkými propady ekonomik. Jednoduše měli své investice jinde než v těchto riskantních odvětvích. Své bohatství tak před hlavními projevy krize ochránili.

Ovšem islámská ekonomika, potažmo finančnictví, mohla růst i z dalších důvodů. Byly to zejména nárůst množství islámské klientely a její rozšíření do celého světa, které v posledních letech umožnily zakládání islámských finančních institucí na území nemuslimských zemí a dokonce kontinentů. Svůj vliv měly i inovace dosavadního stavu islámských financí a finančních trhů. Neméně důležitými aspekty se staly společenská prospěšnost investicí podle tohoto systému a jeho stabilita. Růst byl podpořen také

vznikem organizací k tomu speciálně určených, o nichž se také důkladněji zmiňuji v kapitole 3.

V kapitole 4 jsem uvedla některé trendy, které se dají v budoucnosti ve vývoji islámského finančnictví očekávat. Vymezila jsem i několik komplikací, které by mohly do této doby velice pozitivní vývoj zbrzdit nebo úplně zastavit. V poslední části jsem se zaměřila na budoucnost tohoto odvětví v České republice. Svoje prognózy jsem podpořila nejen základy obecně známými, ale i svým vlastním výzkumem.

Tento výzkum probíhal formou dotazníku zaměřeného na názor české populace na islámské finančnictví. Z odpovědí vyplynulo mnoho zajímavostí, například to, že naprostá většina dotazovaných o existenci islámského finančnictví nikdy dříve ani neslyšela. Přesto však, když už jsou na toto odvětví lidé upozorněni, mají zájem se o něm dozvědět více. Z tohoto vyplývá i nejistota a prozatím spíše odmítání vpuštění tohoto systému na naše území. Detailněji jsem tento svůj výzkum rozebrala v kapitole 4.3.

Navzdory očekáváním mohu říct, že teroristické útoky spojované s muslimskou komunitou ovlivnily situaci ve finančním sektoru jen velmi málo. Jistě, na nějakou dobu přišel strach, ale i v té době se s islámským světem muselo obchodovat a muslimové své finanční produkty užívali. Po krátké stagnaci přišlo nečekaně brzy další období růstu.

A vzestup se očekává i nadále. Jak jsem ukázala v kapitole 4, existuje sice mnoho faktorů, které mohou další rozvoj značně zkomplikovat, ovšem růst je tak dobře rozjetý, že se větší problémy očekávat nedají. Islámské finančnictví se v nejbližších letech pravděpodobně rozšíří do větší části světa, i když některé oblasti zůstanou bez pokrytí sítě tohoto systému. K těmto oblastem bude nejspíš patřit i Česká republika, a to, stejně jako ostatní vynechané regiony, zejména z důvodu nedostatečné poptávky.

Summary

This thesis looks into the topic of upswing of islamic finance. It is divided into four parts. In the first part, I briefly state the history of finance as such and its development in both conventional and islamic way. The second part is concerned mainly with describing the system of islamic finance, its principles and differences from our conventional way of operating finance. The third part focuses on the reasons for the upswing. In this part, I examine the background that lead to the succes of this branch as we know it today. The last part summarizes the main trends which may affect this field in future development as well as some potential threats that may endanger it.

There were two major aims to be fulfilled in this thesis. The first one was to describe the system of islamic finance, how it works and in which ways is it different from the conventional one. This aim was fulfilled in chapter 2, in which I named the basic principles of islamic finance, main products used in this system, financial instruments and their applicability on banking system and investment markets. I also described how are these different from the conventional system of finance.

The second aim was to examine the reasons for this upswing. This aim was fulfilled in chapter 3, in which I described seven most important reasons that could lead to the succes of islamic finance. These are sufficient amount of muslim clients, inovations during time, influence of economic crisis, the wealth held by muslims, existence of organisations supporting this development and upswing, its sureness and its social responsibility.

The fourth part consists of description of the trends anticipated for the future of islamic finance. There is also a subsection dedicated to the threats imminent for this field both in near and further future. Last part of the fourth part of my thesis is focused on the state of islamic finance in Czech republic. It describes the current situation as well as its outlook to the future.

I also introduce my own research in the fourth part. It focuses on the opinion of Czech people on islamic finance. The respondents were questioned about their knowledge of islamic finance, their interest in this field and their opinion on this topic. As my sample is quite large, it may be used as representative sample or as a background study for further research on this topic.

Použitá literatura a další zdroje

Literatura

CLARK, William R. *Petrodollar Warfare: Oil, Iraq and the Future of the Dollar*, Gabriola Island, B.C.: New Society Publishers, 2005. ISBN 0-86571-514-9

EL-GAMAL, Mahmoud A. *Islamic finance: law, economics, and practice*. 1st ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2001. ISBN 978-0-521-74126-2.

HRDLIČKOVÁ, Ivana. *Islámské finance jako alternativa*. Vyd. 1. Praha: A.M.S. trading, 2013. ISBN 978-80-902419-5-4.

IQBAL, Munawar: *Islamic banking and finance: current development in theory and practice*. Leicester: The Islamic Foundation, 2001. ISBN 9780860373810

JAMALDEEN, Faleel: *Islamic Finance for Dummies*. Hoboken: Wiley, 2009. ISBN 978-0-470-43069-9

KETTELL, Brian. *Islamic finance in a nutshell: a guide for non-specialists*. 1. vyd. Chichester: Wiley, 2010. ISBN 978-0-470-74861-9.

KETTEL, Brian: *Introduction to Islamic Banking and Finance*. Chichester: Wiley, 2011. ISBN 978-0-470-97804-7

KRUGMAN, Paul: *Návrat ekonomické krize*. Praha: Vyšehrad, 2012. ISBN 978-80-7429-259-0.

MAITAH, Mansoor. *Politická a ekonomická kultura islámu na Blízkém východě*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-589-2.

MAITAH, Mansoor. *Zvláštnosti makroekonomické politiky zemí Blízkého východu*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-608-0.

POTMĚŠIL, Jan. *Šaría – Úvod do islámského práva*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-8063-4.

ŠVIHLÍKOVÁ, Ilona. *Globalizace a krize : souvislosti a scénáře*. Všeň: Grimmus, 2010. ISBN 978-80-87461-01-3.

WEBEROVÁ BABULÍKOVÁ, Gabriela. *Islámská ekonomie a bankovníctví*. Praha: Dar Ibn Rushd, 2001. ISBN 80-86149-33-1.

Internetové zdroje

ABC ISLAMIC BANK. ABC Islamic Bank Announces 48% Increase in 2013 Year-End Net Profit of US\$12.2 Million. Arab Banking Corporation [online]. 2014-02-25 ©2012 [cit. 2014-03-11]. Dostupné z: http://www.arabbanking.com/En/AboutABC/Media/Press/Pages/ABCIslamic_FS_2013.aspx

ALJAZEERA. Money for nothing. *AlJazeera.com* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-09]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/programmes/countingthecost/2012/08/20128410162559268.html>

AMANA MUTUAL FUNDS TRUST. *Amana Mutual Funds Trust* [online]. ©2001-2014 [cit. 2014-03-08]. Dostupný z: www.amanafunds.com

ARAB BANKING CORPORATION. *ABC Islamic Bank* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-08]. Dostupný z: <http://www.arabbanking.com/world/islamicbank/en/>

ARAB BANKING CORPORATION. *Arab Banking Corporation* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-08]. Dostupný z: www.arabbanking.com

AWWAL THANI, Jumad. Islamic Development Bank Group In Brief. *Islamic Development Bank* [online]. April 2012 ©2012 [cit. 2014-04-03]. ISSN 1658-4449 Dostupné z: <http://www.isdb.org/irj/go/km/docs/documents/IDBDevelopments/Internet/English/IDB/CM/Publications/IDBGroupBrief2012.pdf>.

BANK NEGARA MALAYSIA. *Malaysia International Islamic Financial Centre* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupný z: www.mifc.com

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Sčítání lidu, domů a bytů 2011: Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu 2011. *Český statistický úřad* [online]. 2014-02-27 ©2014 [cit. 2014-03-09]. Dostupný z: [http://www.czso.cz/csu/2014ediciplan.nsf/t/820032ACD5/\\$File/1702201403.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014ediciplan.nsf/t/820032ACD5/$File/1702201403.pdf)

DMI TRUST. *Dar Al-Maal Al-Islami Trust* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-24]. Dostupný z: www.dmitrust.com

DOW JONES ISLAMIC MARKET INDEXES. *Dow Jones Islamic Market Indices* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-15]. Dostupný z: djindexes.com/islamicmarket/

EUROEKONOM. *Euroekonom*. [online]. ©2014 [cit. 2014-03-12]. Dostupný z: <http://euroekonom.cz/>

FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ VYSOKÉ ŠKOLY EKONOMICKÉ V PRAZE. Islámská bankovní konference 2012. *FMV VŠE* [online]. 2012-05-11 ©2012 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://fmv.vse.cz/wp-content/uploads/2012/05/Islamic%E2%80%A6Conference-2012-CJ>

Global islamic finance magazine [online časopis]. ©2009-2014 [cit. 2014-04-03]. Dostupný z: <http://www.globalislamicfinancemagazine.com>. ISSN 1756-7068

INTERNATIONAL ISLAMIC FINANCIAL MARKET. *International Islamic Financial Market* [online]. ©2002-2013 [cit. 2014-03-08]. Dostupný z: www.iifm.net

INVESTOPEDIA US. *Investopedia* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-31]. Dostupný z: www.investopedia.com

ISLAMIC DEVELOPMENT BANK. *Islamic Development Bank* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-08]. Dostupný z: www.isdb.org

ISLAMIC FINANCIAL SERVICE BOARD. *Islamic Financial Service Board* [online]. ©2010 [cit. 2014-02-24]. Dostupný z: www.ifsb.org

ISLAMIC-FINANCE. *Islamic-Finance* [online]. ©1997-2014 [cit. 2014-03-08]. Dostupný z: www.islamic-finance.com

ISLAMIC RESEARCH & TRAINING INSTITUTE. About IRTI. *Islamic Research & Training Institute* [online]. 2011-05-08 ©2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.irti.org/irj/portal/anonymous?NavigationTarget=navurl://bed7884be7bf743a69b98f432d4b42a4>

KET. Brusel láká islámské banky, potřebuje kapitál. *Česká televize* [online]. 2012-12-08 ©1996-2014 [cit. 2014-02-09]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/209016-brusel-laka-islamske-banky-potrebuje-kapital/>

OBR. V eurozóně vznikne první islámská banka. Zn.: úroky zakázány. *Česká televize* [online]. 2013-11-26 ©1996-2014 [cit. 2014-02-09]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/252094-v-eurozone-vznikne-prvni-islamska-banka-zn-uroky-zakazany/>

MSCI. *MSCI* [online]. ©2014 [cit. 2014-03-08]. Dostupný z: www.msci.com

NewHorizon Magazine [online časopis]. ©2013 [cit. 2014-02-20]. Dostupný z: www.islamic-banking.com/IIBI_magazine.aspx. ISSN 0955-095X

ORGANISATION OF ISLAMIC COOPERATION. *Organisation of Islamic Cooperation* [online]. ©2013 [cit. 2014-03-08]. Dostupný z: www.oic-oci.org

STANDARD & POOR'S FINANCIAL SERVICES. *Standard & Poor's* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupný z: www.standardandpoors.com

TEHRAN TIMES. Iran holds 42.7% of total global Islamic banking assets. *Tehran Times* [online]. 2013-03-17 ©2012 [cit. 2014-03-17]. ISSN 1563-860X Dostupné z: <http://tehrantimes.com/economy-and-business/106521-iran-holds-427-of-total-global-islamic-banking-assets>

THOMSON REUTERS. Islamic Finance Development Indicator. *Zawya.com* [online]. ©2013 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.zawya.com/islamic-finance-development-indicator/>

U.S. DEPARTMENT OF STATE. Special Envoy to the Organization of the Islamic Conference (OIC). *State.gov* [online]. 2014-01-23 © 2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.state.gov/r/pa/ei/biog/140123.htm>

ZAWYA. *Zawya* [online]. ©2014 [cit. 2014-04-03]. Dostupný z: <http://www.zawya.com>

ZEMÁNEK, Josef. Hypoteční krize v USA. Příčiny, průběh, následky (2. díl). *Euroekonom.cz* [online]. 2008-03-10 ©2014 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky2>

ZIRAAT BANKASI. *Ziraat Bankasi* [online]. ©2014 [cit. 2014-02-20]. Dostupný z: ziraat.com.tr/en

Seznam zkratek

ABC – Arab Banking Corporation

AMANX - Amana Income Fund

DJIM indexy - Dow Jones Islamic Market indexy

DMI Trust - Dar al-Maal al-Islami Trust

IDB – Islámská rozvojová banka

IIMF - Mezinárodní islámský finanční trh

MIFC - Malajské mezinárodní islámské finanční centrum

MSCI indexy - Morgan Stanley Capital International indexy

OIC – Organizace islámské spolupráce

OIK – Organizace islámské konference

S&P indexy - Standard & Poor's indexy

Seznam obrázků, grafů a schémat

Obrázek 1 - Vývoj úrokových sazeb za hypoteční krize	14
Obrázek 2 - Vývoj počtu prodaných domů za hypoteční krize – splasknutí realitní bubliny	15
Obrázek 3 - Podíly jednotlivých zemí na aktivech islámského bankovníctví	43

Seznam příloh

Příloha 1 - Rozdíly mezi strukturou konvenční banky a islámské banky.....	61
Příloha 2 - Výzkum názoru české populace na islámské finačnictví.....	62
Příloha 3 - Pozvánka na Islámskou bankovní konferenci 2012.....	67
Příloha 4 - Ukázka interaktivní mapy Islamic Finance Development Indicator.....	87

Přílohy

Příloha 1 - Rozdily mezi strukturou konvenční banky a islámské banky

108 Part III: Eyeing Islamic Banking Operations

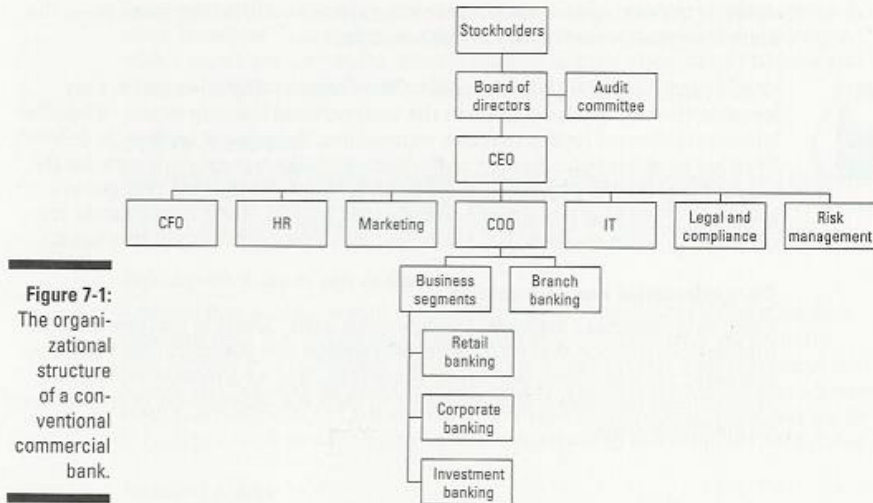

Figure 7-1:
The organizational structure of a conventional commercial bank.

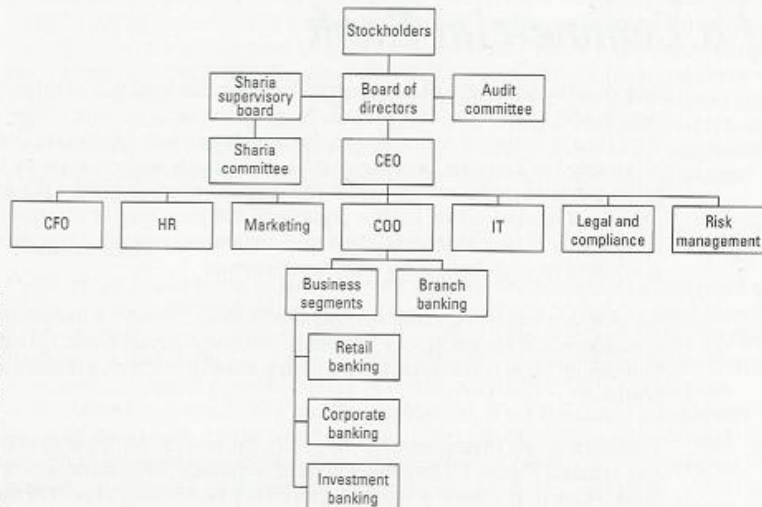

Figure 7-2:
The organizational structure of an Islamic commercial bank.

As you can see, Figures 7-1 and 7-2 have a lot in common. Keep these figures in mind as I walk you through the main players and operations that comprise a commercial bank structure.

Zdroj: JAMALDEEN, Faleel: *Islamic Finance for Dummies*. Hoboken: Wiley, 2009. ISBN 978-0-470-43069-9 str. 108

Dotazník:

Islámské finančníctví v ČR

Slyšeli jste někdy o islámském finančníctví? *

- Ano, v běžném životě
- Ano, ale pouze z médií
- Ne

Znáte principy, na kterých islámské finančníctví funguje? *

- Ano
- Trochu
- Ne

Měli byste zájem se o tomto odvětví dozvědět více? *

- Ano
- Ne

Co považujete za největší důvod pro NE?
nepovinná otázka

- Nezajímá mě ekonomika obecně
- Nesouhlasím s islámem
- Bojím se teroristické hrozby
- Nespátřuji v tomto odvětví žádný přínos
- Jiný důvod

Chtěli byste na našem území islámskou banku nebo jinou finanční instituci? *

- Ano
- Ne
- Nevím

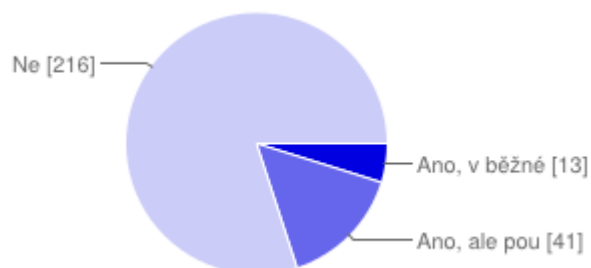
Spolupráce s islámskými finančními institucemi by podle mého názoru přinesla české ekonomice: *

- Užitek
- Problémy
- Nic
- Nevím

Zveřejněno přes službu Google Drive (od 2014-03-10 do 2014-03-31), počet respondentů: 270

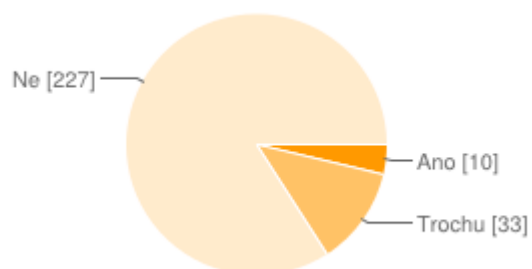
Výsledky dotazníku:

Slyšeli jste někdy o islámském finančnictví?

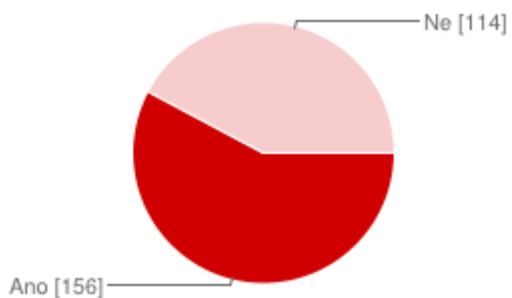
Ano, v běžném životě	13	5%
Ano, ale pouze z médií	41	15%
Ne	216	80%

Znáte principy, na kterých islámské finančnictví funguje?

Ano	10	4%
Trochu	33	12%
Ne	227	84%

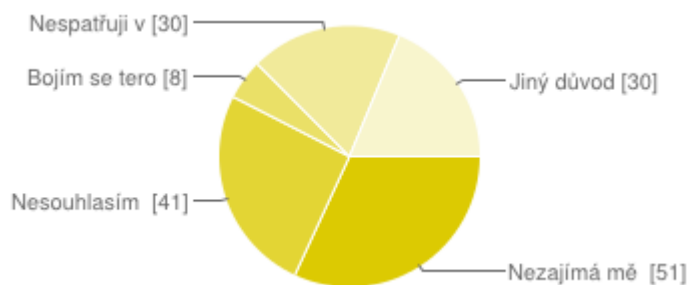
Měli byste zájem se o tomto odvětví dozvědět více?

Ano 156 58%

Ne 114 42%

Co považujete za největší důvod pro NE?

Nezajímá mě ekonomika obecně 51 32%

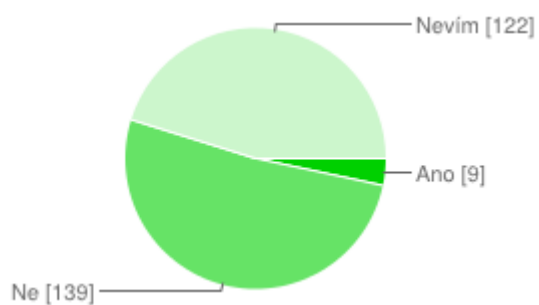
Nesouhlasím s islámem 41 26%

Bojím se teroristické hrozby 8 5%

Nespatřuji v tomto odvětví žádný přínos 30 19%

Jiný důvod 30 19%

Chtěli byste na našem území islámskou banku nebo jinou finanční instituci?

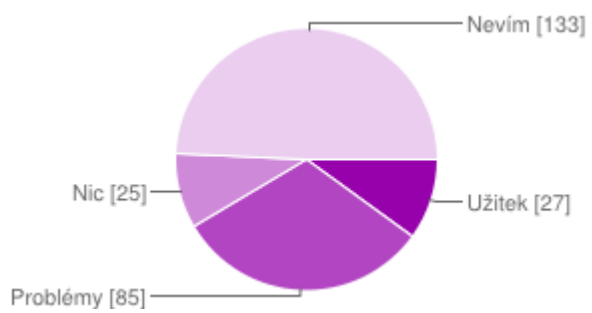

Ano 9 3%

Ne 139 51%

Nevím 122 45%

Spolupráce s islámskými finančními institucemi by podle mého názoru přinesla české ekonomice:

Užitek	27	10%
Problémy	85	31%
Nic	25	9%
Nevím	133	49%

ISLÁMSKÁ BANKOVNÍ KONFERENCE

Úterý, 29. května 2012

Mezinárodní konference pořádaná velvyslanectvími členských zemí Organizace islámské spolupráce (OIS) v Praze.

Datum: 29. květen 2012

Čas: 9:00 - 15:00 hodin

Místo: Česká Národní Banka - Kongresové centrum (1.patro),
Senovážné náměstí 30

Jazyk: český / anglický (bude zajištěn simultánní překlad)

Synopse

Islámské bankovníctví zahrnuje systém bankovníctví a bankovních činností, které jsou v souladu s principy šaría (islámská pravidla) a jejich praktického používání prostřednictvím rozvoje islámské ekonomie. To má stejný účel jako klasické bankovníctví, kromě toho, že působí v souladu s islámskými pravidly pro transakce.

Roste tempem 10-15% ročně a vykazuje znaky pevného budoucího růstu. Islámské banky mají více než 300 institucí v 51 zemích, a to prostřednictvím známých bank, stejně jako dalších 250 podílových fondů, které jsou v souladu s islámskými principy. The Economist odhaduje, že více než 822 miliard USD aktiv po celém světě je obhospodařováno dle šaría. To představuje přibližně 0,5% celkových světových aktiv, odhad z roku 2005. Podle CIMB Group Holdings, jsou Islámské finance nejrychleji rostoucím segmentem světového finančního systému a prodej islámských dluhopisů vzrostl o 24 procent na 25 miliard v roce 2011.

Islámské bankovníctví se stává stále důležitějším v evropských zemích, zejména s nárůstem muslimské populace na kontinentu. Pro tyto rostoucí a stále bohatší komunity je islámské bankovníctví důvěryhodným systémem k přesměrování svých úspor a investic, jako tomu je i u některých členských zemí OIS k vytvoření integrovanější hospodářské, obchodní a finanční spolupráce s evropskými partnery. Proto bude konference příhodnou akcí k představení islámského bankovníctví české veřejnosti prostřednictvím výměny poznatků odborných mluvčích.

Hlavním cílem konference je představit "islámské bankovníctví" českému veřejnému a soukromému sektoru, v rámci probíhajícího úsilí ze strany zastupitelských úřadů členských zemí Organizace islámské spolupráce (OIS) v Praze, na podporu a rozvoj silnějších hospodářských a finančních vztahů s hostitelskou zemí.

Panely

Panel I: Islámské banky, finanční trhy a finanční krize

Islámské bankovníctví je alternativní formou bankovníctví, které je v souladu s principy islámského práva (šaría). To pokračovalo v růstu i přes finanční/ekonomickou krizi a tento silný růst bude pokračovat i v dohledné budoucnosti. Proč se islámské bankovníctví izolovalo od krize? Je realistické říci, že nebude postižené případnou budoucí krizí? Jak může islámské bankovníctví přispět ke zlepšení stability finančních trhů?

Panel II: Jak se islámské bankovníctví liší od běžného bankovníctví? Vztah mezi centrálními bankami a islámským bankovníctvím

Na mnoha trzích se islámské bankovníctví vyvinulo z okrajové nabídky v součást hlavního proudu finančních služeb země. Jak se islámské bankovníctví liší od většinového bankovníctví? Mají společnou bankovní platformu? Proč některé evropské banky založily islámské bankovní sekce?

Centrální banky v zainteresovaných zemích, uplatňují pravomoce a dohlíží na islámské banky stejně jako na tradiční banky podle zákonů a předpisů, přes jejich rozdíly, a to jak na mikro tak makro úrovni. Jak můžeme definovat skutečný vztah mezi centrálními bankami a islámským bankovníctvím? Je to přenositelné do zemí, kde islámské bankovníctví není obvyklé? Jaká jsou řídicí pravidla, jimiž se řídí islámské bankovníctví v podání hlavních bank v Evropě?

Panel III: Může islámské bankovníctví podpořit český export?

Tržby z vývozu jsou podstatnou součástí české ekonomiky. Český export se každým rokem zvyšuje a nyní se dala do pohybu nová Exportní strategie. Nová strategie má za cíl snížit závislost vývozu na trzích EU, diverzifikovat trhy a zapojit větší počet malých a středních podniků do režimu vývozu. Co islámské bankovníctví a jeho instituce mohou nabídnout českým exportérům? V případě zapojení islámského bankovníctví, budou cílové trhy pouze muslimské země? Může Islámské bankovníctví podpořit český export?

Program

08:30 REGISTRACE

09:00 ZAHÁJENÍ KONFERENCE:

Úvod

J.E. Mr. Cihad Erginay

Velvyslanec Turecké republiky

Předseda organizace Islámské spolupráce – Pražská skupina

Hlavní řečníci

pan Miroslav Singer

Guvernér

Česká národní banka

pan Tomáš Dub

Náměstek ministra zahraničních věcí ČR

pan Milan Urban

Předseda Výboru pro ekonomické záležitosti

Poslanecká sněmovna

pan Savaş Alpay

generální ředitel

Ekonomický a sociální výzkum a školicí středisko pro islámské

země

Ankara – Turecko

Organizace islámské spolupráce

“Finanční systém a udržitelný rozvoj”

09:45 PANEL I: Islámské banky, finanční trhy a finanční krize

Moderátor

Doc. RDR. Jiri Witzany Ph.D.

Vysoká škola ekonomická

Fakulta financí a účetnictví

Praha-Česká republika

Panelisté

Dr. Dian Ediana Rae

Vice - guvernér

Bank Indonesia

pan Abdullah Haron

Náměstek generálního tajemníka

Islámské Finanční služby Board-Malajsie

“Vývoj islámského finančnictví a role islámských finančních služeb”

Dr. Salman Sayd Ali

Vedoucí ekonom

Islámsky výzkumný, vývojový a vzdělávací institut (IRTI)

Islámská rozvojová banka

pan Bakarudin Ishak

náměstek guvernéra

Bank Negara Malajsie

“Vývoj a příležitosti v islámském finančnictví”

pan Emad Yousuf Al Monayea

Generální ředitel Liquidity House - Kuwait

“Islámské finance: Sukuk jako alternativní způsob financování”

11:00 PŘESTÁVKA

11:30 PANEL II: Jak se islámské bankovníctví liší od běžného bankovníctví? Vztah mezi centrálními bankami a islámským bankovníctvím?

Moderátor

pan Tomáš Jelínek

Předseda představenstva
Institut pro sociální a ekonomické analýzy
Praha-Česká republika

Panelisté

pan Bashir Aliyu Umar

Zvláštní poradce guvernéra pro nestátní neziskové zájmové bankovníctví

Centrální banka Nigérie

“Úloha centrálních bank v růstu islámského bankovníctví: Nigerijské zkušenosti”

pan Harun Ergünes

Hlavní bankovní expert

Agentura pro bankovní regulaci a dohled - Turecko

“Islámské bankovníctví a jeho zavádění v Turecku”

pan Petr Klimeš

Marketingový ředitel islámské banky v Abu Dhabi

Spojené arabské emiráty

“Hodnoty a hodnota – zkušenosti z úpravy islámského bankovníctví ve Spojených arabských emirátech”

pan Nasseur Hideur

Generální tajemník a náměstek generálního ředitele

Al-Baraka Bank - Alžírsko

Raed H. Charafeddine

První vice-guvernér

Banque du Liban, Bejrút – Libanon

“Vytvoření vhodného prostředí pro islámský finanční průmysl v Libanonu”

13:00 OBĚD

13:30 PANEL III: Může islámské bankovníctví podpořit český export?

Moderátor

Prof. Michal Mejstřík

Profesor bankovníctví na Univerzitě Karlově
Předseda Mezinárodní obchodní komory České republiky
Praha-Česká republika

Hlavní řečník

pan Milan Hovorka
Náměstek ministra průmyslu a obchodu

Panelisté

pan Jaroslav Hanák
Prezident Svazu průmyslu České republiky

Dr. Ivana Hrdličková

Soudkyně

Právní expertka v Radě Evropy

Členka Mezinárodní asociace ženských soudkyň

“Právní předpoklady pro islámskou finanční praxi ve střední Evropě”

pan Melikşah Utku

Náměstek generálního ředitele

Al Baraka Turk – Turecko

“Participativní bankovníctví”

Řečníci a Moderátoři

Emad Yousuf Al Monayea

Generální ředitel, Likvidity House, Kuwait

„Islámské finance: Sukuk jako alternativní způsob financování“

Pan Al Monayea je generálním ředitelem Likvidity House Kuwait, (dceřina společnost společnosti Kuwait Finance House). Al Monayea má více než dvacet pět let zkušeností v oblasti investic a podnikových financí, jak vládního tak soukromého sektoru a současně zastává pozice v několika finančních institucích. Al Monayea je častým hostem na předních mezinárodních konferencích, včetně konferencí Euromoney, a má hlavní zásluhu na rozvoji islámského kapitálového trhu. Al Monayea má B.S. titul z Kuvajtské univerzity a dokončil INSEAD – prováděcí finanční program ve Francii.

Dr. Savaş Alpay

Generální ředitel

Statistický hospodářský a sociální výzkum a školící středisko pro islámské země (SESRIC)

Organizace islámské spolupráce (OIC)

“Finanční systém a udržitelný rozvoj”

Dr. Savas Alpay je generálním ředitelem Statistického hospodářského a sociálního výzkumu a školícího střediska pro islámské země (SESRIC). Obdržel titul PhD v ekonomice Johns Hopkins University v roce 1997, a vyučuje na různých vysokých školách v Turecku. Dříve pracoval jako konzultant pro mezinárodní poradenskou firmu v USA a byl členem dozorní rady Veřejného úřadu pro regulaci v Turecku. Jeho oblasti výzkumu zahrnují interakci mezi ekonomickým růstem, mezinárodním obchodem a životním prostředím s důrazem na způsob a realizaci politik zaměřených všeobecně na udržitelný růst. V nedávné době se jeho výzkum zaměřil na politiky zaměřené na sociálně-ekonomický rozvoj komunit,

jakož i politiky znalosti ekonomiky, vědy a technologie a profesní vzdělávání a výcvikové programy ve členských zemích Organizace islámské spolupráce (OIC). Jeho kniha pod názvem "Obchod a životní prostředí" byla publikována nakladatelstvím Kluwer a on sám uveřejnil řadu článků v různých časopisech a materiálech konferencí. Je redaktorem *Revue ekonomické spolupráce a rozvoje* a *Časopisu ekonomické spolupráce a rozvoje*, které uveřejňují vědecké články o sociálně-ekonomickém rozvoji v členských zemích OIC, jakož i ostatních rozvojových zemích.

Mr. Tomáš Dub

Náměstek ministra zahraničních věcí ČR

Tomáš Dub promoval na Fakultě mezinárodních vztahů Vysoké školy ekonomické v Praze v roce 1992 a poté pracoval jako poradce prvního náměstka ministra hospodářství. V letech 1994 – 2002 byl starostou Prahy 7 a v následujících čtyřech letech členem zastupitelstva hlavního města Prahy, kde byl předsedou zahraničního výboru a členem legislativního a bezpečnostního výboru. V roce 2002 byl zvolen za člena Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, kde byl členem zahraničního výboru, předsedou podvýboru pro prezentaci České republiky v zahraničí, členem podvýboru pro letectví a kosmonautiku, stálé komise pro bankovníctví a pak místopředsedou zahraničního výboru a členem výboru pro obranu. V letech 2006 a 2010, jako poslanec, byl rovněž vedoucím stálé delegace do Parlamentního shromáždění NATO, kde pracoval ve stálé komisi, v politickém výboru a podvýboru pro trans-atlantickou hospodářskou spolupráci. V současné době pracuje jako náměstek ministra zahraničních věcí. Je členem dozorčí rady České exportní banky.

J.E. Cihad Erginay

Velvyslanec Turecké republiky

Předseda organizace islámské spolupráce – Pražská skupina

J.E. Pan Erginay vystudoval na Middle East Technické univerzitě v Ankaře. Po vstupu do diplomatických služeb byl vyslán v různých funkcích na Turecký generální konzulát v Melbourne / Austrálie, Turecké velvyslanectví v Rijádu / Saúdská Arábie, Kuvajt / Kuvajt, Washington DC / USA a turecké stálé zastoupení při NATO v Bruselu / Belgie . V letech 2009-2011 sloužil jako zvláštní poradce tureckého ministra

zahraničních věcí. Od dubna 2011 je velvyslancem Turecké republiky v České republice a od ledna 2012 je předsedou Organizace islámské spolupráce-Pražské skupiny.

Harun Ergünes

Hlavní bankovní expert
Agentura pro bankovní regulaci a dohled - Turecko
"Islámské bankovníctví a jeho realizace v Turecku"

Expert v oblasti regulace bankovního sektoru v oblasti vnitrostátní nezávislé vládní agentury odpovědné za vydávání licencí, regulaci a bankovní dohled nad finančními holdingovými společnostmi, leasingovými a factoringovými společnostmi. Má zkušenosti v navrhování regulace finančního sektoru s ohledem na mezinárodní standardy obezřetného podnikání, analýze složitých otázek vyplývajících z předpisů a předkládání řešení při rozhodování v rámci legislativy. Pracoval na poli mezinárodních standardů účetního výkaznictví a islámského finančnictví, jakož i na poli mezinárodních norem a evropských právních předpisů.

Jaroslav Hanák

Prezident Svazu průmyslu a dopravy České republiky

Jaroslav Hanák, vystudoval v Praze Vysokou školu ekonomickou, obor řízení dopravy. Od roku 1991 je pan Hanák majoritním vlastníkem, předsedou představenstva a prezidentem společnosti First Transport Lines (FTL, a.s). Od roku 2001 působí jako člen představenstva Svazu průmyslu a dopravy České republiky, od roku 2008 jako první místopředseda a od roku 2011 jako předseda svazu. V roce 2011 se stal místopředsedou pro tripartitní Radu hospodářské a sociální dohody České republiky. Od roku 1991 do roku 2002 byl 1. místopředsedou Svazu dopravy České republiky, v roce 2002 se stal prezidentem. Je také prezidentem Svazu dopravy, spedice a servisu firem a místopředseda sdružení Česmad Bohemia. Na mezinárodní úrovni je členem předsednictva Mezinárodní unie silniční dopravy se sídlem v Ženevě a členem Rady prezidentů BUSINESSEUROPE v Bruselu.

Abdullah Haron

Náměstek generálního tajemníka

Islámské Finanční služby - Malajsie

"Vývoj islámského finančnictví a role islámských finančních služeb"

Abdullah Haron je náměstkem generálního tajemníka skupiny Islámské finanční služby v Malajsii. Je současně spoluvedoucím Technické a odborné divize pro rozvoj. Je přímo podřízen generálnímu tajemníkovi při poskytování strategických směrů technických projektů realizovaných v IFSB. Je členem Basilejské skupiny pro poradenství, členem BCBS, a také členem pracovní skupiny pojištění islámských vkladů v rámci Mezinárodní asociace pojistitelů vkladů. Byl vedoucím projektu, kde se podílel na přípravě norem o zvláštních otázkách kapitálové přiměřenosti, hodnocení procesu dohledu a řízení rizik. Rovněž byl členem expertního týmu IFSB, který řešil otázky obezřetné regulace Takaful a dohledu, jakož i shrnující příručky o obezřetné databázi islámských institucí poskytujících finanční služby. Pan Haron je držitelem titulu Bachelor of Science v pojistné matematické vědě z University of Illinois a titulu MBA z Ohio Univerzity.

Nasseur Hideur

Generální tajemník a náměstek generálního ředitele

Al-Baraka Bank - Alžírsko

Mr. Milan Hovorka

Náměstek ministra průmyslu a obchodu

Pan Milan Hovorka ukončil SEŠ v Praze se zaměřením na zahraniční obchod. Obor zahraniční obchod vystudoval na Fakultě obchodní Vysoké školy ekonomické v Praze. Absolvoval v roce 1984. Od roku 1984 pracoval na Federálním ministerstvu zahraničního obchodu. V letech 1990 — 1996 působil na Stále misi ČR při OSN a ostatních mezinárodních organizacích v Ženevě. Po návratu vykonával funkci vrchního ředitele sekce mnohostranné obchodní politiky, vztahů k EU a ESVO na Ministerstvu průmyslu a obchodu (MPO). V období 1998 až 2004 pracoval pro Ministerstvo zahraničních věcí na Stále misi ČR při Světové obchodní organizaci (WTO) postupně jako stálý představitel,

vedoucí mise a člen různých volených orgánů WTO, včetně funkce předsedy Rady pro obchod zboží. Od roku 2004 pracoval jako ředitel odboru evropských zemí a zemí Společenství nezávislých států Ministerstva průmyslu a obchodu. Ing. Milan Hovorka je od 1. září 2007 náměstkem ministra průmyslu a obchodu a řídí sekci zahraničního obchodu.

Dr. Ivana Hrdličková

Soudce Apelačního soudu v Pardubicích

Právní expert v Radě Evropy

Člen Mezinárodní asociace soudců žen (IAWJ)

“ Právní předpoklady pro islámské finanční praxe ve střední Evropě ”

Dr. Ivana Hrdličková je soudce u Apelačního soudu v České republice a právní expert Rady Evropy, v oblasti ochrany proti praní špinavých peněz, a je také badatelem islámského práva šaría, se zaměřením na lidská práva a islámské finančnictví v mezinárodním a islámském právu. V této funkci spolupracovala na řadě mezinárodních právních a soudních projektů, včetně evropsko-středomořského partnerství (EuroMed), úsilí zaměřeného na zvýšení soudní spolupráce mezi zeměmi Dohody o rozvoji Středozeví-Evropa (MEDA), a vystoupila s řadou prezentací týkajících se právního státu, ochrany osobních práv, islámského práva a islámského bankovníctví. Také měla mnoho prezentací na téma - islámské finanční problémy. Dr. Hrdličková je držitelem magisterského titulu v oboru obchodního, trestního a občanského práva. V současné době usiluje o titul Ph.D. v mezinárodním právu na Univerzitě Karlově v Praze, disertační téma je islámské bankovníctví.

Mr. Raed H. Charafeddine

First Vice-Governor, Banque du Liban

“Vytváření a umožňování prostředí pro islámský finanční průmysl v Libanonu“

Pan R. H. Charafeddine je od dubna roku 2009 prvním vice-governérem Libanonské centrální banky. Je zároveň alternativním guvernérem pro Libanon v Mezinárodním měnovém fondu, dále reprezentuje Libanon na statistickém výboru centrální banky, je národním koordinátorem valného shromáždění v Libanonu, předsedou poradního sboru pro Islámské finanční kvalifikace a účastníkem poroty v diskuzi „Lebanese Excellence Award“. Pan Charafeddine má více než 20 let zkušeností s bankovníctvím. Zastával různé vedoucí pozice, včetně náměstka generálního ředitele, regionálního manažera a ředitele poboček v předních obchodních bankách jak v Libanonu (Fransabank, Byblon) tak i v Spojených arabských emirátech (Mashreqbank). Pan Charafeddine vystudoval Univerzitu Severní Karolíny v Charlotte, USA v oboru obchodního řízení a stal se držitelem magisterského titulu.

Bakarudin Ishak

náměstek guvernéra

Bank Negara Malajsie

“Vývoj a příležitosti v islámském finančnictví“

Bakarudin Ishak je náměstek guvernéra Bank Negara Malajsie, BNM, dohlíží na vývoj finančního sektoru, včetně islámského bankovníctví a Takaful, platebních systémů a rozvoje finančních institucí. V bance působí od roku 1985 a zastával různé vedoucí pozice. Dříve pracoval jako ředitel devizového správního úseku, ředitel oddělení Islámského bankovníctví a Takaful a byl jmenován generálním ředitelem Malajské Electronic Clearing Corporation (MyClear), což je dceřiná společnost plně vlastněná BNM. Jako ředitel oddělení islámského bankovníctví a Takaful, hrál důležitou roli v úsilí banky o rozvoj islámského finančnictví a při podpoře Malajsie jako islámského finančního centra. Je členem výboru BNM pro měnovou politiku. Je také členem Správní rady Mezinárodního centra pro vzdělávání v islámském finančnictví (INCEIF). Zakončil studium bakalařskou zkouškou v oboru ekonomie (Hons) na University of Malaysia.

Mr. Tomáš Jelínek

Tomáš Jelínek se angažuje v Institutu pro sociální a ekonomické analýzy ISEA od roku 2002. V současné době je předsedou představenstva. ISEA je nezávislý think-tank, který se zabývá důchodovou reformou, reformou školství, protikorupčními opatřeními apod. Pracuje jako výkonný ředitel v agentuře Donath Business & Media (DBM), což je PR agentura orientovaná na firemní a krizovou komunikaci.

Vystudoval stavební inženýrství na Českém vysokém učení technickém v Praze a v roce 2012 získal doktorát na ekonomické fakultě Vysoké školy ekonomické v Praze.

Mr. Petr Klimeš

Marketingový ředitel Islámské banky v Abu Dhabi
“Hodnoty a hodnota – zkušenosti z úpravy islámského bankovníctví ve Spojených arabských emirátech”

Pan Petr Klimeš je marketingovým ředitelem Islámské banky v Abu Dhabi (ADIB). K ADIB se přidal po ukončení spolupráce se Samba Financial Group, kde působil jako ředitel marketingu firemních bank. Většinu z jeho osmnáctileté praxe strávil v Citibank. Než se stal vedoucím marketingu pro Citibank v Praze, působil na různých pozicích v oblasti vývoje výrobků, kvality a procesního řízení, řízení podnikového prodeje. Je absolventem pražské vysoké školy ekonomické, přičemž jedna část studia probíhala také na univerzitě ve Wisconsinu.

Prof. Michal Mejstřík

Profesor Mejstřík vystudoval obor ekonometrie na Vysoké škole ekonomické v Praze a získal postgraduální titul pro akademický výzkum a hodnocení projektů sociální ekonomiky. Byl zvolený předsedou Mezinárodní obchodní komory v České republice pro roky 2011-12. Od roku 2009 působí jako člen Národní ekonomické rady vlády České republiky s odpovědností pro konkurenceschopnost a zahraniční obchod. Publikoval více než 150 příspěvků po celém světě v oblasti pro lepší správu věcí veřejných, podnikových financí, finančních trhů a ekonomie blahobytu, které jsou často citovány (byl zařazen mezi pět nejvíce citovaných českých ekonomů z 1230 na základě mezinárodních citací na Web of Science).

Dian Ediana Rae

Vice - Guvernér

Bank Indonesia

Pan Dian Ediana Rae je vedoucím centrálním bankéřem, působí na půdě centrální banky Indonésie (Bank Indonesia) více než 20 let. Je držitelem titulu PhD (cum laude) v oblasti hospodářského práva z Univerzity Indonesia. Od svého prvního působení v Bank Indonesia strávil většinu času v měnové oblasti, především v mezinárodním oddělení.

Byl členem mnoha mezinárodních jednání v obchodních službách ve WTO, APEC a ASEAN. Vedl několik indonézských delegací na zasedání skupiny G20 v oblasti obchodních finančních znalců, byl v čele indonézské delegace na Konferenci o správě dluhu v rámci UNCTAD. Během svých mladých let, byl také vyslán jako právní poradce indonézského velvyslance na Uruguayském kole GATT v Ženevě, Švýcarsko v roce 1992 - 1994, kde získal své první zkušenosti z jednání o mezinárodních obchodních záležitostech. V současné době je vedoucím Bank Indonesia se zastoupením v Londýně v oblasti práce pokrývající jak Velkou Británii, tak evropský kontinent.

Mr. Salman Sayd Ali

Senior Economist

Miroslav Singer

Guvernér

Česká národní banka

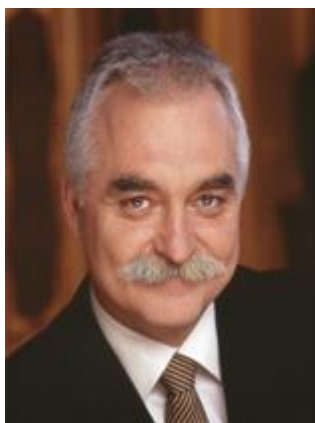
Po absolvování matematických metod v ekonomii z Vysoké školy ekonomické v Praze (1991), Miroslav Singer získal postgraduální stipendium na Universitě v Pittsburghu, kde dokončil dizertační práci a v roce 1995 získal doktorát. Od roku 1993 působil jako výzkumník a přednášející, později jako zástupce ředitele pro výzkum, na Národohospodářském ústavu Akademie věd České republiky a Centra pro ekonomický výzkum a doktorandských studií Univerzity Karlovy (CERGE-EI). Od roku 1995 byl hlavním ekonomem Expandia Finance, generálním ředitelem Investiční společnosti Expandia v letech 1998-1999 a generálním ředitelem společnosti Expandia Holding (top společnosti Expandia finanční a průmyslové skupiny) v letech 2000-2001. Miroslav Singer byl jmenován členem bankovní rady ČNB a viceguvernérem v únoru 2005. Prezident jej jmenoval guvernérem ČNB na dobu šesti let s účinností od 1. července 2010.

Bashir Aliyu Umar

Zvláštní poradce guvernéra pro nestátní neziskové zájmové bankovníctví

Centrální banka Nigérie

“Úloha centrálních bank v růstu islámského bankovníctví: Nigerijské zkušenosti”

Milan Urban

Předseda Ekonomického výboru

Poslanecká sněmovna

Pan Urban vystudoval hutnickou fakultu báňskou na Technické univerzitě v Ostravě. V letech 1977 - 1982, nastoupil jako technik inženýrských prací v ČKD v Kutné Hoře. Od roku 1988 působil jako náměstek ředitele výrobní společnosti CSAO, Čáslav, v letech 1991 - 1995 jako vedoucí odboru ekonomiky a investic Městského úřadu v Čáslavi, od té doby až do jeho zvolení do Poslanecké sněmovny v parlamentu ČR byl v soukromém sektoru. Jako poslanec byl členem rozpočtového výboru a stálé komise pro bankovníctví, v roce 2002, byl povýšen na post předsedy poslaneckého klubu Českých sociálních demokratů. Byl také členem dozorčí rady konsolidační agentury České ČKA. Byl ministr průmyslu a obchodu v období od 19. března 2002 do 4. srpna 2004.

Melikşah Utku

Náměstek generálního ředitele

Al Baraka Türk Katılım Bankası As-Turecko

"Participativní bankovníctví"

Melikşah Utku je zástupcem generálního ředitele, narodil se v Ankaře v roce 1968. Vystudoval strojní inženýrství na univerzitě Bogazici a v roce 1990 ho úspěšně zakončil. Absolvoval postgraduální studium na London School of Economics v letech 1990 a 1992 a také obdržel magisterský titul hospodářského rozvoje na Marmarské univerzitě v roce 1998. V roce 2004 pracoval jako konzultant generálního manažera v Albarak Turk. Pozici hlavního ekonoma v Albaraka Turk zastával mezi roky 2006 a 2007. V letech 2007-2009 pracoval jako manažer investorských vztahů. V prosinci 2009 byl jmenován náměstkem generálního ředitele, a v této pozici je především odpovědný za informační technologie a projektový management.

Doc. RDR. Jiří Witzany Ph.D.

Druhý místopředseda a předseda pražské organizace SNK Evropských demokratů, bývalý radní hlavního města Prahy za (SNK-ED). Vystudoval Fakultu matematicko-fyzikální na Karlově Univerzitě a později tam pracoval jako odborný asistent. Ve studiu pokračoval na Pennsylvania State University, poté se stal asistentem profesora na University of California a vrátil se k práci na UK. V letech 1996 až 2006 pracoval v Komerční bance jako manažer rizik, poté jako ředitel řízení úvěrového rizika. Byl členem statutárních orgánů několika bankovních institucí. Od roku 2006 vyučoval na několika vysokých školách. O čtyři roky později se stal ředitelem Quantitative Consulting s.r.o.

Cílová účastníků

skupina

- **Vláda České republiky**
- **Bankovní instituce**
- **Privátní sektor**
- **Sektor průmyslu**
- **Hospodářské komory**
- **Akademici**
- **Veřejnost**

Organizace pro islámskou spolupráci

Organizace islámské spolupráce (OIS) (dříve Organizace islámské konference), je druhou největší mezivládní organizací, hned po Spojených národech, a s členstvím 57 států je rozšířená na čtyřech kontinentech.

Organizace je kolektivním hlasem muslimského světa a klade si za cíl zajištění zabezpečení a ochranu zájmů muslimského světa v duchu podpory mezinárodního míru a harmonii mezi různými lidmi na světě. Organizace byla založena na základě rozhodnutí historického summitu, který se konal v Rabatu v Marockém království dne 25. září 1969 jako následek žhářského útoku na mešitu Al-Aqsa.

V roce 1970 se konalo vůbec první setkání ministrů zahraničí Islámské konference (ICFM) v Džidě, které rozhodlo vytvořit v Džidě stálý sekretariát, vedený Generálním tajemníkem organizace. Prof Ekmeleddin Ihsanoğlu je 9. Generálním tajemníkem a ujal se funkce v lednu 2005 poté, co byl zvolen 31. zasedáním ICFM.

Současná Charta Organizace byla přijata na jedenáctém islámském summitu v Dakaru dne 13-14 března 2008, který stanovil cíle a zásady organizace a základní záměry k posílení solidarity a spolupráce mezi členskými státy. Za posledních 40 let, se členství rozrostlo ze zakládajících 25 členů až na 57 států. Organizace má jedinečnou čest sdružovat muslimy v jeden celek a aktivně reprezentovat 1,5 miliardy muslimů na světě. Organizace má poradní a pracovní vztahy s OSN a dalšími mezivládními organizacemi pro ochranu životně důležitých zájmů muslimů a pracuje na řešení konfliktů a sporů za účasti členských států. Při ochraně skutečných hodnot islámu a muslimům, organizace přijala různá opatření k odstranění nepochopení a snaží se prosadit odstranění diskriminace vůči muslimům ve všech formách a projevech.

Členské státy OIC čelí mnoha výzvám 21. století a pro řešení těchto problémů třetí mimořádné zasedání islámského summitu v Mekce v prosinci 2005 přijalo plán pod názvem Desetiletý Program Akce který předpokládá společné akce členských států, na podporu tolerance a umírněnosti, modernizace, rozsáhlé reformy ve všech oblastech činností, včetně vědy a techniky, vzdělávání, posílení obchodu a klade důraz na řádnou správu věcí veřejných a prosazování lidských práv v muslimském světě, zejména s ohledem na práva dětí, žen a starších osob a rodinné hodnoty zakotvené v islámu.

Aby mohla koordinovat a posílit svou činnost, správně uspořádat své výhledy a dosáhnout konkrétních výsledků v různých oblastech spolupráce - politické, ekonomické, kulturní, sociální, duchovní a vědecké - mezi členskými státy, organizace vytvořila různé výbory, téměř všechny, na ministerské úrovni, a řadě z nich předsedají hlavy států. Al-Quds výbor, Stálý výbor pro informační a kulturní záležitosti (COMIAC), Stálý výbor pro hospodářskou a obchodní spolupráci (COMCEC) a Stálý výbor pro vědeckotechnickou spolupráci (COMSTECH) jsou ty, kterým předsedají hlavy států.

Počet a typy vedlejších orgánů a institucí, pracujících na dosažení cílů OIC se neustále zvyšuje a pokrývá různé oblasti jako kulturní, vědecké, ekonomické, právní, finanční, sportovní, technické, vzdělávací, mediální, stejně jako profesní, sociální a humanitární. V závislosti na míře jejich autonomie vůči vztahu mateřské organizace, jsou klasifikovány jako pomocný orgán a specializované nebo přidružené instituce.

Věděli jste?

- Z členů OIS, Indonésie měla v roce 2011 nejvyšší HDP na 834 mld. USD v nominálních směnných kurzech. Celkový HDP 57 členů OIS v roce 2011 byl \$ 6,2 bilionů v nominálních směnných kurzech. Nejbohatší země na základě HDP na obyvatele je Katar s 103,204 USD na hlavu.
- V průměru členské země OIS uspoří 28% svého HDP, zatímco průměr na světě je 19,9%.
- Při posuzování MSMEs na 1000 lidí, OIS průměr (53,2) je více než dvojnásobek světového průměru (25,2) – co to je?
- Ve srovnání s rokem 2009, 19 OIS členských zemí zlepšilo svůj žebříček Ease of Doing Business Index.
- OIS členské země drží 5,9% celkových zlatých rezerv světa a 34,0% z celkových zásob v rozvojových zemích.
- Spojené arabské emiráty, Brunej, Katar a Bahrajn patří mezi prvních 50 zemí světa z hlediska lidského rozvoje. (Statistický, hospodářský a sociální výzkum a výcvikové středisko pro islámské země-SESRIC Ankara)

Organizace pro islámskou spolupráci

P.O.Box 178, Jeddah 21411, Kingdom of Saudi Arabia

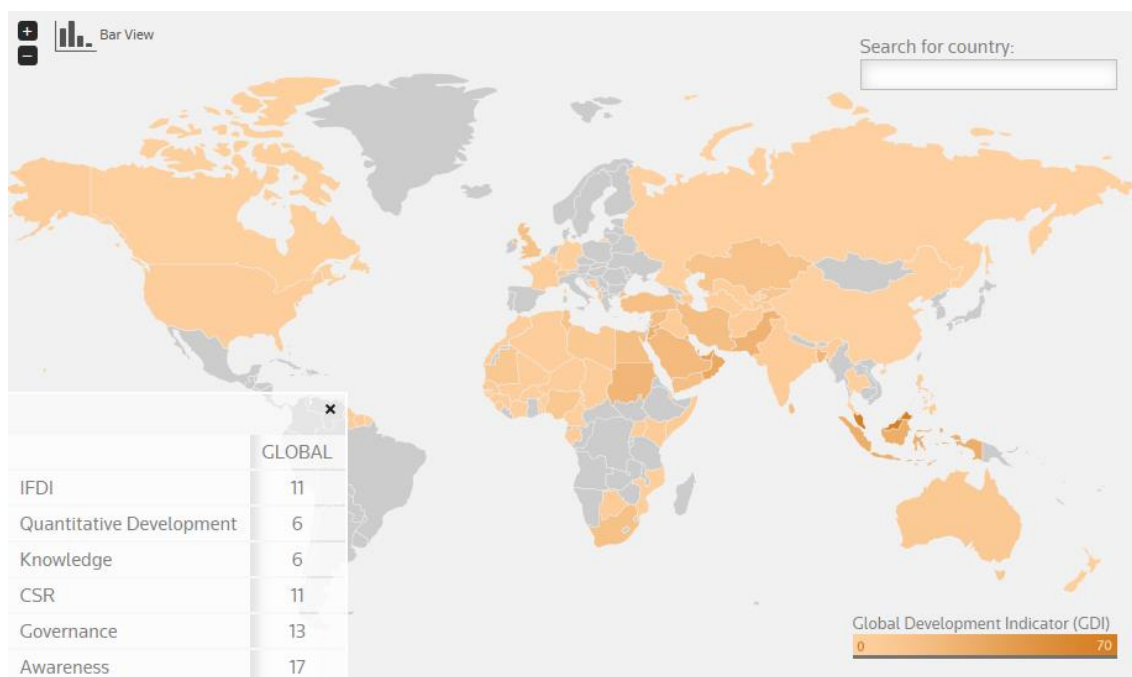
Tel: + 966 2 65 15 222

Fax: + 966 2 651 22 88

www.oic-oci.org

Zdroj: FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ VYSOKÉ ŠKOLY EKONOMICKÉ V PRAZE. Islámská bankovní konference 2012. *FMV VŠE* [online]. 2012-05-11 ©2012 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://fmv.vse.cz/wp-content/uploads/2012/05/Islamic%E2%80%A6Conference-2012-CJ>

Příloha 4 - Ukázka interaktivní mapy Islamic Finance Development Indicator

Zdroj: THOMSON REUTERS. Islamic Finance Development Indicator. *Zawya.com* [online]. ©2013 [cit. 2014-04-03]. Dostupné z: <http://www.zawya.com/islamic-finance-development-indicator/>